

RESEARCH FOCUS

บทความวิจัยสำหรับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและคณะกรรมการ ปีที่ 2 ฉบับที่ 8 (สิงหาคม 2568)

สมรสเท่าเทียมในยุคใหม่ : สิทธิ ความรัก และความหลากหลาย

1. การสมรสเท่าเทียม : สิทธิในการสมรสสำหรับบุคคลทุกเพศของประเทศไทย
2. ฐานคิดในการเคลื่อนไหวและข้อจำกัดเกี่ยวกับสิทธิในการสมรส และสิทธิในอัตลักษณ์ทางเพศของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทย
3. การศึกษาเปรียบเทียบสิทธิและเสรีภาพของผู้มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทยและประเทศแคนาดา
4. THE ECONOMIC IMPACT OF MARRIAGE EQUALITY ON THAILAND'S TOURISM INDUSTRY (ผลกระทบทางเศรษฐกิจของการสมรสเท่าเทียมต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทย)
5. การศึกษาทัศนคติของเยาวชนที่มีต่อการสมรสเพศเดียวกัน
6. บทวิเคราะห์การสมรสเท่าเทียมในยุคใหม่ : สิทธิ ความรัก และความหลากหลาย

กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา สำนักวิชาการ
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
02-242-5900 ต่อ 5761

คำนำ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรมีบทบาทหน้าที่ในการเป็นหน่วยงานสนับสนุนการปฏิบัติงานของฝ่ายนิติบัญญัติ ในส่วนของภารกิจด้านการวิจัยรับผิดชอบโดยกลุ่มงานวิจัยและพัฒนาสำนักวิชาการ ปฏิบัติหน้าที่ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยและการเผยแพร่ข้อมูลการวิจัยในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อวงงานรัฐสภาและสาธารณชน จากบทบาทและหน้าที่ดังกล่าว กลุ่มงานวิจัยและพัฒนาจึงได้พิจารณาคัดเลือกผลงานวิจัยด้านการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจและสังคม โดยนำเสนอในรูปแบบบทความวิจัย ทั้งนี้ เพื่อให้ผลงานวิจัยเป็นกลไกสำคัญด้านวิชาการและมีการนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรมได้อย่างทั่วถึง โดยเฉพาะอย่างยิ่งประโยชน์ในการสนับสนุนการปฏิบัติงานให้กับสภาผู้แทนราษฎร และภารกิจงานของคณะกรรมการต่าง ๆ ที่มีบทบาทหน้าที่ในการพิจารณาร่างกฎหมาย ควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน และการพิจารณาศึกษาเรื่องที่เกี่ยวข้องตามบทบาทหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ซึ่งบทบาทในแต่ละด้านจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลทางวิชาการและผลงานวิจัยเพื่อใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงประกอบการพิจารณา อันจะส่งผลสำคัญต่อการตัดสินใจในการทำหน้าที่ให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล และมีความถูกต้องตามหลักวิชาการ

จากความสำคัญดังกล่าว กลุ่มงานวิจัยและพัฒนาจึงได้จัดทำบทความวิจัยสำหรับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและคณะกรรมการ (Research Focus) ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยที่เป็นประโยชน์ต่อวงงานรัฐสภาและเป็นข้อมูลที่สำคัญที่ได้จากการศึกษา ค้นคว้า วิจัยอย่างเป็นระบบ ซึ่งสามารถเป็นข้อมูลสนับสนุนการปฏิบัติงานให้แก่สมาชิกรัฐสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร คณะกรรมการ บุคคลในวงงานรัฐสภา รวมถึงประชาชนผู้สนใจทั่วไป โดยนำเสนอในรูปแบบของบทความวิจัยที่มุ่งเน้นความถูกต้อง ครบถ้วน กระชับ และเข้าใจง่าย พร้อมมีบทสรุปและการวิเคราะห์ เพื่อให้ผู้อ่านสามารถนำผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรัฐสภาไปปรับใช้ได้ตรงตามความต้องการ และเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติงานด้านนิติบัญญัติต่อไป

อนึ่ง ภาพปกในครั้งนี้ได้จาก

<https://empowerliving.doctor.or.th/case/745>

<https://intsharing.co/2021/09/30/กว่าจะเป็นกฎหมายการสมรส/>

https://www.sarakadee.com/2021/12/09/สมรส-เท่าเทียม/#google_vignette

<https://www.bbc.com/thai/articles/crl8d6x62wdo>

จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา
สำนักวิชาการ
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

สารบัญ

	หน้า
เรื่อง การสมรสเท่าเทียม : สิทธิในการสมรสสำหรับบุคคลทุกเพศของประเทศไทย	1
เรื่อง ฐานคิดในการเคลื่อนไหวและข้อจำกัดเกี่ยวกับสิทธิในการสมรส และสิทธิในอัตลักษณ์ทางเพศของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทย	5
เรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบสิทธิและเสรีภาพของผู้มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทยและประเทศแคนาดา	9
เรื่อง The Economic Impact of Marriage Equality on Thailand's Tourism Industry (ผลกระทบทางเศรษฐกิจของการสมรสเท่าเทียมต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทย)	13
เรื่อง การศึกษาทัศนคติของเยาวชนที่มีต่อการสมรสเพศเดียวกัน	18
บทวิเคราะห์ สมรสเท่าเทียมในยุคใหม่ : สิทธิ ความรัก และความหลากหลาย	22

การสมรสเท่าเทียม : สิทธิในการสมรสสำหรับบุคคลทุกเพศของประเทศไทย

วิจัยโดย วรวิทย์ ชายสวัสดิ์
เรียบเรียงโดย อัญชลี จวงจันทร์
วิทยากรชำนาญการพิเศษ

การสมรสเท่าเทียมเป็นการให้สิทธิในการสมรสแก่ทุกคน ไม่ว่าจะเป็นเพศใดก็ตาม โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ทุกคนมีสิทธิในการสร้างครอบครัวและใช้ชีวิตร่วมกันอย่างมีความสุขและเท่าเทียม ซึ่งจะช่วยให้บุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศได้รับความคุ้มครองทางกฎหมายตามหลักความเสมอภาคและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

บทนำ

ประเทศไทยได้เห็นความสำคัญของกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ หรือ LGBTQ เพื่อให้บุคคลเหล่านี้ได้รับความคุ้มครองทางกฎหมายตามหลักความเสมอภาคและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ โดยจะเห็นได้จากคำวินิจฉัยและข้อเสนอแนะของศาลรัฐธรรมนูญที่ 20/2564 ที่ว่ารัฐธรรมนูญและกฎหมายปัจจุบันไม่ได้ห้ามเพศเดียวกันใช้ชีวิตคู่ร่วมกัน ไม่ได้ห้ามจัดพิธีแต่งงาน ไม่ได้ห้ามทำประกันชีวิตสามารถระบุให้คู่ชีวิตเป็นผู้ได้รับประโยชน์ โดยเสนอแนะให้รัฐสภา คณะรัฐมนตรีและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องพิจารณาดำเนินการตามกฎหมายหรือแก้ไขกฎหมายเพื่อรับรองสิทธิและหน้าที่ของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศอย่างเหมาะสม อีกทั้งประเทศไทยยังมีพันธกรณีตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อ 23 ซึ่งประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีและได้ให้สัตยาบันในปี ค.ศ. 1996 และได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยเฉพาะในบรรพ 5 ครอบครัวสาระสำคัญ คือ การแก้ไขถ้อยคำที่ระบุเพศจากเดิมใช้คำว่า “ชาย” และ “หญิง” เปลี่ยนมาใช้คำว่า “บุคคล” “ผู้หมั้น” “ผู้รับหมั้น” และ “คู่หมั้น” เพื่อให้สามารถทำการหมั้นหรือทำการสมรสได้ การแก้ไขอายุการหมั้นและการสมรสของบุคคลจากอายุสิบเจ็ดปีบริบูรณ์เป็นอายุสิบแปดปีบริบูรณ์ การเปลี่ยนจากคำว่า “สามีภริยา” เป็นคำว่า “คู่สมรส” การแก้ไขถ้อยคำกรณีเรียกค่าทดแทนจากผู้ซึ่งล่วงเกินคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง จากคำว่า “ในทำนองชู้สาว” เป็นคำว่า “ในทำนองชู้” และเพิ่มเหตุฟ้องหย่าให้สอดคล้องกับลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสเพศเดียวกันโดยเพิ่มเหตุ “กระทำการหรือยอมรับกระทำเพื่อสนองความใคร่” ถึงแม้ว่าการแก้ไขกฎหมายในครั้งนี้จะมุ่งเน้นแก้กฎหมายเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับการสมรส เพื่อรับรองสิทธิในการก่อตั้งครอบครัวแก่บุคคลทุกเพศโดยไม่นำเหตุแห่งเพศสภาพหรือเพศวิถีมาเป็น

ข้อจำกัดในการจดทะเบียนสมรส โดยกฎหมายได้ให้การยอมรับบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศให้มีสถานะทางกฎหมายของการเป็น “คู่หมั้น” หรือ “คู่สมรส” ซึ่งก่อให้เกิดสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายขึ้นระหว่างบุคคลทั้งสอง เช่น หน้าที่ในการอยู่กินกันฉันคู่สมรส หน้าที่ในการอุปการะเลี้ยงดูซึ่งกันและกัน สิทธิในการเรียกค่าทดแทน สิทธิในการฟ้องชู้ สิทธิในการรับมรดก เป็นต้น

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อนำเสนอประเด็นใหม่ทางด้านกฎหมายครอบครัวซึ่งได้รับการแก้ไข อันเป็นการอธิบายขยายความถ้อยคำในตัวบทแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เกี่ยวกับการสมรสของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศตามกฎหมายไทย

ผลการศึกษาวิจัย

1. สิทธิในการก่อตั้งครอบครัวเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ได้รับการรับรองไว้ในหลักการ Yogyakarta Principles) ว่าด้วยการปรับใช้กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศในประเด็นวิถีทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศ ข้อ 24 กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อ 23 และปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 16 (1) ซึ่งเป็นหนึ่งในพันธกรณีระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีและสิทธิดังกล่าวยังได้รับการรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 24 และมาตรา 27 ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่คุ้มครองความเสมอภาคระหว่างเพศและห้ามการเลือกปฏิบัติเพราะเหตุแห่งเพศ นอกจากนี้ ยังมีกฎหมายห้ามการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศ คือ พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558 ซึ่งมีเจตนารมณ์เพื่อกำหนดมาตรการคุ้มครองผู้ถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ และป้องกันมิให้มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ

2. การรับรองสิทธิในการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมของกลุ่มคนที่มีเพศวิถีแบบรักเพศเดียวกัน พบว่า เป็นสิ่งที่ต้องคำนึงถึง เนื่องจากธรรมชาติได้มอบสิทธิและเสรีภาพในการเลือกรูปแบบของความรักและการเลือกคู่ชีวิต นอกจากนี้ องค์การศาลระหว่างประเทศ ได้แก่ ศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปและศาลสิทธิมนุษยชนแห่งทวีปอเมริกาให้การยอมรับว่าคู่สมรสเพศเดียวกันมีความสามารถในการสร้างชีวิตครอบครัวและการใช้ชีวิตร่วมกันอยู่ภายใต้คำนิยามของคำว่า “ครอบครัว” และศาลทั้งสองยังให้การยอมรับว่าคู่สมรสที่มีเพศเดียวกันมีความสามารถในการรับบุตรบุญธรรมและอาศัยอยู่ร่วมกันอย่างเป็นครอบครัวได้

3. สาระสำคัญของพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 24) พ.ศ. 2567 คือ

1) อายุขั้นต่ำในการหมั้นและการสมรส จากเดิมอายุขั้นต่ำในการหมั้นและการสมรสกำหนดให้ชายและหญิงต้องอายุ 17 ปีบริบูรณ์ เป็น 18 ปี ภายใต้เหตุผลว่าอายุ 18 ปีบริบูรณ์มีวุฒิภาวะเพียงพอและเหมาะสม

2) การแก้ไขเพิ่มเติมเรียกค่าทดแทนกรณีที่คู่หมั้นฝ่ายหนึ่งมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นไม่ว่าจะเป็นเพศใดพบว่า กฎหมายได้เพิ่มเหตุในการเรียกค่าทดแทนโดยไม่ถือเอาเพศสภาพเป็นสาระสำคัญในการเรียกค่าทดแทนของคู่หมั้น หากมีผู้ซึ่งกระทำเพื่อสนองความใคร่ของผู้นั้นหรือคู่หมั้นของตนโดยรู้หรือควรจะรู้ถึงการหมั้นนั้นก็สามารถเป็นข้อกล่าวอ้างในการใช้สิทธิเรียกค่าทดแทนได้ ดังนั้น การจะเรียกค่าทดแทนของคู่หมั้นได้ตามกฎหมายผู้ที่กระทำกับคู่หมั้นของตนอาจเป็นเพศเดียวกันกับคู่หมั้นของตนได้

3) แก้ไขถ้อยคำกรณีเรียกค่าทดแทนจากผู้ซึ่งล่วงเกินคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1523 วรรค 2 บัญญัติให้สามีเรียกค่าทดแทนจากผู้ซึ่งล่วงเกินภริยาไปในทำนองชู้สาวได้ และภริยาเรียกค่าทดแทนจากหญิงอื่นที่แสดงโดยเปิดเผยเพื่อแสดงว่าตนมีความสัมพันธ์กับสามีในทำนองชู้สาวก็ได้

4) เพิ่มเหตุฟ้องหย่าให้สอดคล้องกับลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสเพศเดียวกัน พบว่าพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 24) พ.ศ. 2567 มีการแก้ไขเพิ่มเติมประเด็นเรื่องเหตุฟ้องหย่าอันเป็นเรื่องเหตุนอกกายนอกใจคู่สมรส การที่กฎหมายเพิ่มกรณี “กระทำการหรือยอมรับการกระทำเพื่อสนองความใคร่” เป็นไปเพื่อมิให้มีช่องว่างทางกฎหมาย

5) สิทธิในการรับมรดกของคู่สมรส คู่สมรสที่ชอบด้วยกฎหมายไม่ว่าเพศใดหรือคู่สมรสที่หย่าร้างกันหรือแยกกันอยู่โดยยังมีได้หย่าขาดจากกันตามกฎหมายเป็นทายาทโดยธรรมย่อมมีสิทธิในการรับมรดกจากคู่สมรสอีกฝ่ายเมื่ออีกฝ่ายเสียชีวิต แม้ว่าอีกฝ่ายจะไม่ได้ทำพินัยกรรมไว้ก็ตาม เพื่อให้มีสิทธิในการรับมรดกไม่ว่าจะเป็นทรัพย์สินที่ทำมาหาได้ร่วมกันและมรดกของคู่สมรสเพศเดียวกันที่ชอบด้วยกฎหมายในฐานะทายาทโดยธรรมรวมทั้งเพื่อรักษาผลประโยชน์ของคู่สมรสและทายาทเช่นเดียวกันกับคู่สมรสชายหญิงทุกประการ และเพื่อมิให้มีการฟ้องร้องที่ไม่เป็นธรรมจากญาติของผู้เสียชีวิตซึ่งเป็นผู้สมรสเพศเดียวกัน

6) กำหนดให้หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ตามกฎหมายว่าด้วยหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย ดำเนินการทบทวนกฎหมายในความรับผิดชอบที่กำหนดสิทธิ หน้าที่ สถานะทางกฎหมาย หรือเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับสามีภริยา หรือคู่สมรส เพื่อรองรับสิทธิ หน้าที่ สถานะทางกฎหมาย หรือเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องให้แก่คู่สมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ โดยต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับเพศสภาพของคู่สมรสด้วย

ข้อเสนอแนะจากการศึกษาวิจัย

บทบัญญัติทางกฎหมายเกี่ยวกับการสมรสเท่าเทียมยังคงต้องมีการกำหนดประเด็นในรายละเอียดอื่น ๆ ให้สอดคล้องและเหมาะสมกับการสมรสระหว่างเพศเดียวกันตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ลักษณะ 2 บิดามารดากับบุตร ซึ่งอาจจะต้องมีการแก้ไขในลักษณะดังกล่าว เช่น ในกรณีที่คู่สมรสฝ่ายหนึ่งมีบุตรโดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ เป็นต้น นอกจากนี้ ผลของมาตรา 68 แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 24) พ.ศ. 2567 ได้กำหนดหน้าที่ให้หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ตามกฎหมายว่าด้วยหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายดำเนินการทบทวนกฎหมายในความรับผิดชอบโดยต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับเพศสภาพของคู่สมรสซึ่งในปัจจุบันมีกฎหมายมากกว่า 40 ฉบับที่ขัดกับกฎหมายสมรสเท่าเทียม เช่น พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ พ.ศ. 2558

พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 พระราชบัญญัติ
ประกันสังคม พ.ศ. 2533 พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ
พ.ศ. 2550

บทสรุปและการวิเคราะห์

การรับรองสิทธิทางกฎหมายของบุคคลที่มีความ
หลากหลายทางเพศ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช 2560 ได้มีการรับรองสิทธิทางกฎหมาย ความ
เสมอภาคและการป้องกันการเลือกปฏิบัติไว้ในมาตรา 4
ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคของ
บุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง ปวงชนชาวไทยย่อมได้รับ
ความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญเสมอกัน มาตรา 25 สิทธิและ
เสรีภาพของปวงชนชาวไทย นอกจากนี้บัญญัติคุ้มครองไว้
เป็นการเฉพาะในรัฐธรรมนูญ การใดที่มีได้ห้ามหรือจำกัดไว้
ในรัฐธรรมนูญหรือในกฎหมายอื่น บุคคลย่อมมีสิทธิและ
เสรีภาพที่ทำการนั้นได้ และได้รับความคุ้มครองตาม
รัฐธรรมนูญตราบเท่าที่การใช้สิทธิหรือเสรีภาพเช่นว่านั้น
ไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ
ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนและ
ไม่ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น และมาตรา 27
บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายมีสิทธิและเสรีภาพและได้รับ
ความคุ้มครองตามกฎหมายเท่ากัน ชายและหญิงมีสิทธิ
เท่าเทียมกัน เมื่อมีการบังคับใช้พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม
ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 24) พ.ศ. 2567
หรือกฎหมายสมรสเท่าเทียม ส่งผลให้บุคคลที่มีความหลากหลาย
ทางเพศสามารถจดทะเบียนสมรสกันได้และยอมทำให้บุคคล
ที่มีความหลากหลายทางเพศได้รับความคุ้มครองสิทธิตาม
กฎหมาย คือ 1) สิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายครอบครัวและ
มรดก 2) การอุปการะเลี้ยงดูซึ่งกันและกัน 3) การเป็น
ผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์ 4) ทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส 5) สิทธิในการ
เรียกค่าเลี้ยงชีพ 6) สิทธิในการรับบุตรบุญธรรม 7) สิทธิในการ
รับมรดก

ประเทศไทยได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติแก้ไข
เพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 24)
พ.ศ. 2567 หรือกฎหมายสมรสเท่าเทียม เมื่อวันที่ 23
มกราคม 2568 โดยเป็นประเทศแรกในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นประเทศที่ 3 ในเอเชีย และเป็นประเทศที่ 38
ของโลกที่มีกฎหมายสมรสเท่าเทียม ซึ่งพระราชบัญญัติ
แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 24)
พ.ศ. 2567 หรือกฎหมายสมรสเท่าเทียม มีเจตนารมณ์
ให้กลุ่ม LGBTQ หรือกลุ่มที่มีความหลากหลายทางเพศ

มีสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายครอบครัวซึ่งเป็นการเสริมสร้าง
ความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวระหว่างบุคคลไม่ว่าจะมี
เพศใดและสอดคล้องกับหลักการสิทธิมนุษยชน ส่งผลให้มี
การรับรองสิทธิตามกฎหมายของบุคคลที่มีความหลากหลาย
ทางเพศ กล่าวคือ สิทธิในการสมรสและการหมั้น สิทธิการ
คุ้มครองและการดูแลสิทธิการจัดการทรัพย์สินและหนี้สิน
สิทธิการให้ความยินยอมต่อการรักษาพยาบาล สิทธิการรับ
บุตรบุญธรรมร่วมกัน และสิทธิได้รับประโยชน์และสวัสดิการ
จากรัฐในฐานะคู่สมรส ซึ่งกฎหมายสมรสเท่าเทียมได้กำหนด
สิทธิของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ ได้แก่ 1) สิทธิในการ
จดทะเบียนสมรสที่เปิดโอกาสให้ทุกคนสามารถหมั้นและ
จดทะเบียนสมรสได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย 2) สิทธิด้าน
ทรัพย์สินที่ให้คู่สมรสสามารถจัดการทรัพย์สินร่วมกัน
3) สิทธิรับมรดกในฐานะทายาทโดยธรรมและสามารถ
จัดการทรัพย์สินของอีกฝ่ายในกรณีจำเป็น 4) สิทธิรับบุตร
บุญธรรมร่วมกันโดยคู่สมรสสามารถรับบุตรบุญธรรม
ร่วมกันได้ พร้อมทั้งให้บุตรบุญธรรมใช้นามสกุลของคู่สมรส
และสามารถดูแลเด็กในฐานะพ่อแม่ที่เท่าเทียมกันซึ่งจะต้อง
มีอายุมากกว่าบุตรที่รับมาเลี้ยง 15 ปีขึ้นไป 5) สิทธิด้าน
สุขภาพและการจัดการในยามฉุกเฉิน คู่สมรสสามารถลงนาม
ยินยอมให้รักษาพยาบาลแทนกันได้ รวมถึงสิทธิในการ
จัดการศพของอีกฝ่าย และ 6) สิทธิสวัสดิการที่จะให้คู่สมรส
สามารถรับสิทธิประโยชน์จากประกันสังคม และค่ารักษาพยาบาล
ในฐานะคู่สมรสตามที่กฎหมายกำหนด

ทั้งนี้ ผลการวิจัยที่ได้นำเสนอไปข้างต้นเป็นส่วนหนึ่ง
ของบทสรุปในประเด็นที่สำคัญ หากผู้อ่านมีความสนใจ
ต้องการศึกษารายละเอียดเพิ่มเติม สามารถสืบค้นได้ตาม
QR Code ที่แนบมาท้ายบทความนี้

บรรณานุกรม

- บุษธานี หงษาคำ สวทนพฤกษ์. (2567). **ข้อพิจารณาบางประการในการบังคับใช้
กฎหมายสมรสเท่าเทียม**. สืบค้น 5 มิถุนายน 2568 จาก
https://library.coj.go.th/pdf-view.html?fid=52821&table=files_biblio
- ณภัค ภักตะกรรม. (2568). **การเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยที่มาพร้อมกับ
ความเท่าเทียม**. สืบค้น 5 มิถุนายน 2568 จาก
<http://www.awc.ac.th/storage/publication/20250204002733.pdf>
- ปริญญาภัทร์ ณ สงขลา. (2561). **ความเสมอภาคในการสมรสของบุคคลที่มี
ความหลากหลายทางเพศในประเทศไทย**. สืบค้น 5 มิถุนายน 2568
จาก <https://www.law.cmu.ac.th/lasc/conference/wp-content/uploads/sites/2/2017/09/27ปริญญาภัทร์.pdf>

วรวิทย์ ขายสวัสดิ์. (2567). การสมรสเท่าเทียม : สิทธิในการสมรสสำหรับ
บุคคลทุกเพศของประเทศไทย. สืบค้น 5 มิถุนายน 2568 จาก
https://so10.tci-thaijo.org/index.php/JVU_HS/article/view/1810

ศึกษารายละเอียดของรายงานวิจัยได้ที่

ฐานคิดในการเคลื่อนไหวและข้อจำกัดเกี่ยวกับสิทธิในการสมรส และสิทธิในอัตลักษณ์ทางเพศ ของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทย

วิจัยโดย กฤษ วีรกุล สุภณิดา พวงพกา
และ ยุภาพร ต๊ะรังษี
เรียบเรียงโดย ปภัสญา อินสิงห์
วิทยากรปฏิบัติการ

ความไม่เท่าเทียมของความเสมอภาคทางเพศทำให้ผู้มีความหลากหลายทางเพศต้องเผชิญจากความไม่เข้าใจของคนในสังคม และข้อจำกัดของกฎหมาย ส่งผลให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนและความไม่เท่าเทียมต่อผู้มีความหลากหลายทางเพศ การให้ความสำคัญกับฐานคิดของการเคลื่อนไหวและข้อจำกัดเกี่ยวกับสิทธิในการสมรสและสิทธิในการแสดงอัตลักษณ์ทางเพศของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศจะช่วยสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับประเด็นปัญหาความหลากหลายทางเพศ

บทนำ

ตามที่ได้มี “พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 24) พ.ศ. 2567” หรือ “กฎหมายสมรสเท่าเทียม” ในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 24 กันยายน 2567 โดยมีเนื้อหารับรองให้การสมรสระหว่างบุคคลไม่ถูกจำกัดเฉพาะชายและหญิงอีกต่อไป มีผลบังคับใช้เมื่อพ้น 120 วันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา ซึ่งนับเป็นก้าวแรกของไทยในการรับรองสิทธิของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ ปัญหาสำคัญที่ผู้มีความหลากหลายทางเพศต้องเผชิญจากความไม่เข้าใจของคนในสังคม และข้อจำกัดของกฎหมาย ส่งผลให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนและความไม่เท่าเทียมที่มีต่อผู้มีความหลากหลายทางเพศ นำมาสู่การเคลื่อนไหวทางสังคมของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ ซึ่งประกอบด้วยภาคประชาสังคมและภาคประชาชนในการขับเคลื่อนเพื่อสร้างการตระหนักรู้ถึงปัญหาที่ผู้มีความหลากหลายทางเพศ และการสร้างความเข้าใจเรื่องความหลากหลายทางเพศในสังคมไทยในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น การรณรงค์เรียกร้องสิทธิ การต่อสู้เรียกร้องสิทธิในการสมรส จนนำมาสู่การประกาศใช้กฎหมายสมรสเท่าเทียมในปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม ยังมีข้อพิจารณาเกี่ยวกับสิทธิของผู้มีความหลากหลายทางเพศในมิติอื่น ๆ เช่น สิทธิในการสมรส อันรวมถึงประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการสร้าง ครอบครัว และสิทธิในอัตลักษณ์ทางเพศ การแสดงออกทางเพศที่ยังไม่ครอบคลุมสิทธิของผู้มีความหลากหลายทางเพศในทางปฏิบัติในฐานะมนุษย์คนหนึ่ง ในสังคม ปัญหาในการแสดงตัวตนจึงนำมาสู่ข้อจำกัดในการใช้ชีวิตทั้งการกีดกันทางสังคม การตีตรา การเลือกปฏิบัติ ความรุนแรง ซึ่งกระทบต่อการดำเนินชีวิตและขัดต่อหลักสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ ด้วยเหตุนี้ หลายประเทศจึงให้สิทธิการตัดสินใจด้วยตนเองเพื่อที่บุคคลจะสามารถ

แสดงตัวตนได้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ทางเพศ โดยเฉพาะประเทศในแถบยุโรป หากพิจารณาถึงการยอมรับอัตลักษณ์ทางเพศของบุคคลในสังคมไทย พบว่ารัฐไทยยังคงกำหนดให้บุคคลใช้ค่านามานตามเพศกำเนิดเท่านั้น แม้ว่าจะมีการเคลื่อนไหวเพื่อผลักดันให้เกิดการรับรองเพศสภาพตามกฎหมาย แต่เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2567 “ร่างพระราชบัญญัติการรับรองเพศ ค่านามานาม และการคุ้มครองบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ พ.ศ.” เข้าสู่การพิจารณาของรัฐสภา ซึ่งคะแนนเสียงส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยที่จะให้ร่างพระราชบัญญัตินี้ผ่านความเห็นชอบ จึงทำให้เห็นถึงข้อจำกัดของสังคมที่ยังคงไม่ยินยอมให้บุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศได้แสดงอัตลักษณ์ทางเพศของตนเอง แม้ว่าการแสดงอัตลักษณ์ทางเพศควรจะเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานของบุคคลก็ตาม ดังนั้น เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับประเด็นปัญหาเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศ สังคมจึงควรให้ความสำคัญกับการศึกษาฐานคิดของการเคลื่อนไหวและข้อจำกัดเกี่ยวกับสิทธิในการสมรส และสิทธิในการแสดงอัตลักษณ์ทางเพศของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ อันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่มนุษย์ทุกคนพึงจะได้รับ รวมถึงเป็นการวางบรรทัดฐานใหม่ของสังคมไทยเกี่ยวกับบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาฐานคิดในการเคลื่อนไหวเพื่อสิทธิในการสมรสและสิทธิในอัตลักษณ์ทางเพศของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทย
2. เพื่อศึกษาข้อจำกัดเกี่ยวกับสิทธิในการสมรสและสิทธิในอัตลักษณ์ทางเพศของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทย

ผลการศึกษาวิจัย

1. ฐานคิดในการเคลื่อนไหวเพื่อสิทธิในการสมรส และสิทธิในอัตลักษณ์ทางเพศของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทย

ในทศวรรษที่ผ่านมา การเคลื่อนไหวเพื่อสิทธิของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทย พบว่าภาคประชาสังคม (Civil Society) เป็นตัวแสดงที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนสังคมในมิติของการสร้างความตระหนักรู้ ความเข้าใจ และผลักดันกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสถานะและสิทธิของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ แม้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้มีเจตนารมณ์มุ่งที่จะคุ้มครองความเท่าเทียมกันของบุคคลศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลทุกคน อีกทั้งพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558 มีวัตถุประสงค์เพื่อรับรองเพศสภาพ และป้องกันการเลือกปฏิบัติต่อบุคคลด้วยเหตุผลจากการแสดงออกทางเพศ แต่รัฐบาลไม่ได้มีการบังคับใช้กฎหมายมากเพียงพอในบริบทของสังคมไทย ประเด็นเรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศจึงเป็นประเด็นปัญหาสำคัญที่นำมาสู่การต่อสู้เพื่อเรียกร้องความเท่าเทียมระหว่างเพศผ่านการเคลื่อนไหวทางสังคมในหลากหลายรูปแบบ

แม้ว่าประเทศไทยมีการตราและบังคับใช้พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558 ภายใต้แนวคิดเรื่องความเท่าเทียมกันระหว่างเพศชาย เพศหญิง และบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ รวมทั้งการปกป้องคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศ แต่ในมิติของการก่อตั้งครอบครัวของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศยังมีข้อจำกัดทางกฎหมาย เช่น การจดทะเบียนสมรส การใช้ชีวิตคู่เป็นคู่สมรส การจัดการทรัพย์สิน การรับรองบุตรบุญธรรม ฯลฯ คนไทยส่วนใหญ่ยังมีความเข้าใจว่าผู้มีความหลากหลายทางเพศเป็นกลุ่มที่มีความวิปริตหรือผิดเพศ และเห็นว่าการยอมให้คนกลุ่มนี้สมรสกันหรือให้รับรองบุตร จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในจิตใจของเด็กหรือทำให้เด็กคล้อยตามวิถีทางเพศของผู้เลี้ยง อีกทั้งยังมีความเกรงกลัวว่าหากมีผู้มีความหลากหลายทางเพศเพิ่มขึ้นจะนำมาซึ่งปัญหาสังคม เช่น โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ข้อจำกัดทางกฎหมายและมุมมองของผู้คนในสังคมดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า รัฐและสังคมยังมีอคติทางเพศซึ่งส่งผลให้เกิดการกักกันและจำกัดสิทธิหลายประการของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ ผู้ที่มีบทบาทในองค์กรภาคประชาสังคมและนักวิชาการ ได้สะท้อนทัศนะเกี่ยวกับประเด็นความเท่าเทียมระหว่างเพศว่าประเทศที่มีความก้าวหน้าในเรื่อง

สิทธิมนุษยชน รวมถึงสิทธิทางเพศมักจะให้ความสำคัญในการผลักดันกฎหมายในมิติที่เกี่ยวกับสิทธิของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ อย่างน้อย 3 ฉบับ คือ 1) กฎหมายรับรองเพศ 2) กฎหมายสมรสเท่าเทียม และ 3) กฎหมายต่อต้านการเลือกปฏิบัติหรือความเท่าเทียมระหว่างเพศ

ในกรณีของประเทศไทยมีพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558 กฎหมายสมรสเท่าเทียมที่เกิดขึ้นในรูปแบบของพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 24) พ.ศ. 2567 อย่างไรก็ตามภาคประชาสังคมและหน่วยงานภาครัฐได้พยายามผลักดันกฎหมายรับรองเพศผ่านการเสนอร่างกฎหมายเกี่ยวกับการรับรองอัตลักษณ์ทางเพศจำนวน 3 ฉบับ คือ 1) ร่างพระราชบัญญัติรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ การแสดงออกทางเพศสภาพ และคุณลักษณะทางเพศ พ.ศ. เสนอโดยภาคประชาชน 2) ร่างพระราชบัญญัติรับรองเพศ พ.ศ. เสนอโดยกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว และ 3) ร่างพระราชบัญญัติการรับรองเพศ คำนำหน้านามและการคุ้มครองบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ พ.ศ. เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล ซึ่งแม้จะมีเนื้อหารายละเอียดที่ต่างกัน แต่มีเป้าหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศเหมือนกัน การสร้างความตระหนักรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและความเสมอภาคของมนุษย์จึงเป็นเรื่องสำคัญที่องค์กรภาคประชาสังคมพยายามส่งเสริมเพื่อให้สังคมเกิดจิตสำนึกร่วมการสนับสนุนความเท่าเทียมกันของมนุษย์ สิทธิในการสมรสและการก่อตั้งครอบครัวถือเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานที่ได้รับการรับรองไว้ในตราสารระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนหลายฉบับ ซึ่งรับรองว่าบุคคลสามารถสมรสกันเพื่อก่อตั้งครอบครัวได้ไม่ว่าทั้งคู่จะมีเพศกำเนิดใด พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 24) พ.ศ. 2567 มีประเด็นหลัก 3 ประเด็นที่มีการแก้ไข ได้แก่ 1) แก้ไขคำที่มีการระบุเพศชายและหญิง ให้เป็นคำที่สามารถใช้ได้กับบุคคลไม่ว่าจะเป็นเพศใด 2) แก้ไขอายุขั้นต่ำของบุคคลที่จะทำการหมั้นหรือสมรสได้จากเดิม 17 ปีเป็น 18 ปีบริบูรณ์ และ 3) แก้ไขเหตุฟ้องหย่าและการเรียกค่าทดแทนในบางประเด็นให้สอดคล้องกับลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสเพศเดียวกัน

ดังนั้น การเคลื่อนไหวเพื่อผลักดันสิทธิในการสมรสหรือกฎหมายสมรสเท่าเทียมจะครอบคลุมทุกเพศสภาพ ทั้งเพศวิถีและอัตลักษณ์ทางเพศ เพื่อให้บุคคลทุกคนได้รับความคุ้มครองทางกฎหมายตามหลักความเสมอภาคและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

ในประเด็นอัตลักษณ์ทางเพศ สำหรับประเทศไทย ฐานคิดในการเคลื่อนไหวเพื่อผลักดันกฎหมายรับรองอัตลักษณ์ทางเพศมีความเกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาการไม่ได้รับสิทธิในการกำหนดตนเอง (Self Determination) กฎหมายเรื่องนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งเนื่องจากเป็นกรณีของรัฐให้สิทธิในการกำหนดตนเองแก่พลเมือง ซึ่งเกี่ยวข้องกับ การรับรองเพศที่บุคคลเลือกและกำหนดเอง ไม่ว่าจะตรงกับเพศกำเนิดของบุคคลนั้นหรือไม่ก็ตาม เมื่อรัฐยอมรับสิทธิของบุคคลอย่างเสมอภาคเท่าเทียม การถูกเลือกปฏิบัติย่อมเกิดขึ้นได้ยาก การคุ้มครองสิทธิเกิดขึ้นโดยอัตโนมัติ ไม่ต้องรอให้ถูกเลือกปฏิบัติเสียก่อนจึงค่อยมาแสดงตนว่าเป็นเพศใดและควรมีสิทธิอย่างไร

โดยคณะบุคคลหรือภาคประชาสังคม ได้ตระหนักถึงข้อจำกัดของการมีมาตรการทางกฎหมายเพื่อรับรองอัตลักษณ์ทางเพศ ด้วยเหตุผลเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานหลายประการ ความไม่เสมอภาคทางเพศ การเลือกปฏิบัติต่อบุคคล และการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ซึ่งไม่สอดคล้องกับหลักการสากลว่าด้วยวิถีทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศที่ระบุไว้ในตราสารระหว่างประเทศที่ประเทศไทยเป็นภาคีประกอบด้วยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ที่ได้รับรองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง โดยเอกสารของประเทศไทยมีการกำหนดให้ใช้คำนำหน้านาม ซึ่งถือตามเพศกำเนิด ได้แก่ เด็กชาย เด็กหญิง นาย นางสาวและนาง ส่งผลให้บุคคลข้ามเพศและผู้มีความหลากหลายทางเพศอื่นประสบปัญหาในการแสดงตัวตน

ฐานคิดดังกล่าวสอดคล้องกับหลักการและเหตุผลของร่างพระราชบัญญัติรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ การแสดงออกทางเพศสภาพ และคุณลักษณะทางเพศ พ.ศ. ซึ่งเสนอโดยภาคประชาชน ที่ได้รับรู้ปัญหาและข้อจำกัดทางกฎหมายในการรับรองสถานภาพของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ ส่งผลให้เกิดการถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม ไม่ถูกต้องเหมาะสม เนื่องจากขาดมาตรการทางกฎหมายในการรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ การแสดงออกทางเพศสภาพ และคุณลักษณะทางเพศ ซึ่งส่งผลต่อการกำหนดสิทธิและหน้าที่ตามหลักการแสดงเจตจำนงของบุคคล (Self Determination) จึงสมควรให้มีกฎหมายดังกล่าวเพื่อให้สอดคล้องกับหลักการสิทธิมนุษยชนตามพันธกรณีระหว่างประเทศที่ประเทศไทยเข้าเป็นภาคี

2. ข้อจำกัดเกี่ยวกับสิทธิในการสมรสและสิทธิในอัตลักษณ์ทางเพศของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทย

ข้อจำกัดเกี่ยวกับสิทธิในการสมรสและสิทธิในอัตลักษณ์ทางเพศของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทยประกอบด้วยข้อจำกัดทางสังคมและกฎหมาย

ในด้านข้อจำกัดทางสังคม พบว่า ความเข้าใจเกี่ยวกับ “เพศ” ในลักษณะสองขั้วตรงข้าม (Binary Opposition) ทำให้บุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศไม่ถูกนับรวม ถูกกีดกันและแบ่งแยกจากสังคม เป็นผลมาจากกระบวนการกล่อมเกลาของสถาบันทางสังคม ซึ่งส่งผลให้บุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศเผชิญกับอคติและการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศ รวมถึงความรุนแรงที่เกิดจากความเกลียดชัง ซึ่งขัดกับหลักสิทธิมนุษยชนสากล ในด้านข้อจำกัดทางกฎหมาย ผลการวิจัยพบว่า แม้พระราชบัญญัติแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 24) พ.ศ. 2567 มาตรา 1448 หรือกฎหมายสมรสเท่าเทียม ให้การรองรับสิทธิที่คู่สมรสทุกเพศพึงได้รับตามกฎหมาย ซึ่งสอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนตามปฏิญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ค.ศ. 1948 และหลักสิทธิมนุษยชนที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แต่ยังมีข้อจำกัดเกี่ยวกับการรับรองสภาพครอบครัวของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ และการปรับเปลี่ยนกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อรองรับสิทธิดังกล่าว ได้แก่

- 1) ถ้อยคำที่บ่งชี้เพศ ยังคงมีลักษณะของการระบุเพศตามเพศกำเนิดในการนิยามความเป็นบิดาและมารดา ส่งผลต่อการรับรองสภาพครอบครัวของบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ
- 2) พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ พ.ศ. 2558 ที่ใช้บังคับเฉพาะคนที่ไม่อาจมีบุตรสืบสายโลหิตร่วมกันได้ตามธรรมชาติ ซึ่งยังคงมีการยึดโยงกับความเป็นชายและหญิง
- 3) ข้อจำกัดเกี่ยวกับกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น สวัสดิการของข้าราชการ การดำเนินการของบริษัทประกันภัย ฯลฯ
- 4) ประเด็นเกี่ยวกับบุตรบุญธรรมที่อยู่ในการปกครองของคู่รักเพศหลากหลายที่กฎหมายระบุว่า ยังคงได้รับเพียงสิทธิจากพ่อแม่ผู้ให้กำเนิดเท่านั้น สรุปได้ว่า ข้อจำกัดทางกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิในการสมรสและการสร้างครอบครัวอย่างเท่าเทียมสะท้อนฐานคิดของสังคมและกฎหมายเกี่ยวกับระบบสองเพศ ซึ่งส่งผลให้เกิดการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศ ในประเด็นของข้อจำกัดทางกฎหมายยังมีข้อจำกัดเกี่ยวกับการรับรองสิทธิในอัตลักษณ์ทางเพศของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศอีกด้วย ซึ่งปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดข้อจำกัด

ดังกล่าว คือ การตรากฎหมายโดยยึดกรอบสองเพศ (เพศชายหญิง) ซึ่งสะท้อนผ่านกฎหมายการกำหนด คำนำหน้านาม และเอกสารแสดงตัวตนของทางราชการ ที่ระบุตามเพศกำเนิดเท่านั้น เมื่อนำแนวคิดเกี่ยวกับสิทธิ ในอัตลักษณ์ทางเพศของนักวิชาการ Diane Richardson มาพิจารณา พบว่า ข้อจำกัดของกฎหมายดังกล่าวเป็น อุปสรรคต่อการรับรองและคุ้มครองสิทธิในการกำหนด อัตลักษณ์ทางเพศของตนเอง สิทธิในการแสดงออกซึ่ง อัตลักษณ์ทางเพศของตนเอง ปัญหาดังกล่าวจึงเป็นเงื่อนไข ที่นำไปสู่การเคลื่อนไหวของภาคประชาสังคมเพื่อผลักดัน ร่างพระราชบัญญัติรับรองอัตลักษณ์ทางเพศซึ่งทำทนาย ฐานคิดในการออกแบบกฎหมาย ของรัฐที่อยู่ภายใต้กรอบ สองเพศ เพื่อให้บุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศสามารถ กำหนดเจตจำนงและสามารถแสดงออกทางเพศ และเป็น การป้องกันการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศ

ข้อเสนอแนะจากการศึกษาวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การแก้ไขความเข้าใจผิดเรื่องเพศของสมาชิก ในสังคม ควรเริ่มจากกระบวนการกล่อมเกลางานของสถาบันทางสังคม โดยตัวแทนกล่อมเกลางานทางสังคมต้องทำหน้าที่ในการสื่อสาร ข้อมูลข่าวสารในเรื่องเพศ รวมถึงในประเด็นสิทธิมนุษยชน ของบุคคล เพื่อสร้างความเข้าใจและมุมมองที่ถูกต้องเหมาะสม และป้องกันไม่ให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนของสมาชิกทุกคน ในสังคมในทุกมิติ

1.2 ควรผลักดันให้เกิดการตรากฎหมายที่ครอบคลุม ทุกเพศสภาพ โดยเฉพาะสิทธิในอัตลักษณ์ทางเพศและ ปรับปรุงหรือแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับบริบท การรับรองและคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่มีความหลากหลาย ทางเพศ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาผลจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติ แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 24) พ.ศ. 2567 (หรือกฎหมายสมรสเท่าเทียม) ในประเทศไทย

2.2 ควรศึกษาขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม ในประเด็นสิทธิของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในมิติ อื่น ๆ ทั้งในประเทศไทยและในต่างประเทศ

บทสรุปและการวิเคราะห์

สิทธิในการแสดงออกซึ่งอัตลักษณ์ทางเพศของ ผู้มีความหลากหลายทางเพศ เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ซึ่งผู้มีสิทธิในด้านการเข้าถึงสิทธิสวัสดิการขั้นพื้นฐานของรัฐ

การเข้าถึงบริการของรัฐ การรับรองอัตลักษณ์ทางเพศ การสมรส ตามที่มีการบังคับใช้พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 24) พ.ศ. 2567 เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ครอบคลุมทั้งมิติด้านกฎหมาย สังคม และ สิทธิมนุษยชน จึงควรมีการประเมินผลการบังคับใช้กฎหมาย ในระยะ 1-3 ปีแรก โดยมีการศึกษาวิจัยทั้งเชิงคุณภาพและ เชิงปริมาณเพื่อนำมาเป็นฐานข้อมูลประกอบการศึกษา ผลกระทบจากข้อจำกัดทางกฎหมายที่มีต่อคุณภาพชีวิตของ บุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ และเพื่อให้คู่สมรสของ ผู้มีความหลากหลายทางเพศมีบทบาททางกฎหมายความทัดเทียม ในการจัดการศึกษาของบุตรบุญธรรม ควรมีการพิจารณา ปรับปรุงนิยามของกฎหมายด้านครอบครัว ในคำว่า บิดา มารดา และผู้ปกครองในส่วนของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ทั้งนี้ ผลการวิจัยที่ได้นำเสนอไปข้างต้นเป็นส่วนหนึ่ง ของบทสรุปในประเด็นที่สำคัญ หากผู้อ่านมีความสนใจต้องการ ศึกษารายละเอียดเพิ่มเติม สามารถสืบค้นได้ตาม QR Code ที่แนบมาท้ายบทความนี้

บรรณานุกรม

กฤษ วีรกุล, สุภณิดา พวงพกา และยุภาพร ต๊ะรังสี. (2567). ฐานคิดในการ เคลื่อนไหวและข้อจำกัดเกี่ยวกับสิทธิในการสมรสและสิทธิ ในอัตลักษณ์ทางเพศของบุคคลที่มี. วารสารคณะรัฐศาสตร์และ รัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี. ปีที่ 1 (ฉบับพิเศษ) สืบค้น 4 สิงหาคม 2568 จาก https://so19.tci-thaijo.org/index.php/polsci_ubu/article/view/1098/874

ศึกษารายละเอียดของรายงานวิจัยได้ที่

การศึกษาเปรียบเทียบสิทธิและเสรีภาพของผู้มีความหลากหลายทางเพศ ในประเทศไทยและประเทศแคนาดา

วิจัยโดย ศิริพัฒน์ภากรณ์ เวียงนนท์
และสุจิตตรา ฤทธิสกุลชัย
เรียบเรียงโดย วิมลรักษ์ ศานติธรรม
วิทยาการชำนาญการพิเศษ

ปัจจัยทางสังคมหลายประการที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประเทศไทยและประเทศแคนาดา เช่น ปัจจัยทางด้านค่านิยมที่แตกต่างกันของทั้งสองประเทศ ปัจจัยทางด้านการศึกษา ด้านเศรษฐกิจ และดัชนีความมีเสรีภาพที่เป็นตัวบ่งชี้ถึงการเมืองของสิทธิและเสรีภาพในด้านการประกอบอาชีพนั้น ผู้มีความหลากหลายทางเพศของทั้งสองประเทศมีแนวทางการประกอบอาชีพที่แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด กล่าวคือ ผู้มีความหลากหลายทางเพศของประเทศไทยนิยมประกอบอาชีพที่เกี่ยวกับการใช้พรสวรรค์และความคิดสร้างสรรค์ เช่น การแสดง ความสวยงาม เป็นต้น ในขณะที่ประเทศแคนาดานิยมประกอบอาชีพที่ต้องใช้ทักษะเฉพาะทาง เช่น การบริหาร การเงินและด้านการศึกษา เป็นต้น ปัจจุบันประเทศไทยได้มีการรับรองสิทธิในการสมรสของคู่รักทุกคู่ตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 24) พ.ศ. 2567 หรือกฎหมายสมรสเท่าเทียม ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 23 มกราคม พ.ศ. 2568 ในขณะที่ประเทศแคนาดามีการอนุญาตให้บุคคลเพศเดียวกันสามารถจดทะเบียนสมรสกันได้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 แล้ว

บทนำ

ปัจจุบันการแสดงออกทางเพศหรืออัตลักษณ์ทางเพศไม่ได้มีแค่เพศหญิงกับเพศชายเท่านั้น ผู้คนมีอิสระทางความคิดและการแสดงออกมากขึ้น อีกทั้งในหลายประเทศมีการยอมรับบุคคลที่แสดงออกทางเพศไม่ตรงกับเพศกำเนิดมากขึ้น กลุ่มคนเหล่านี้มีอยู่ในทุกประเทศบนโลกและไม่ใช่กลุ่มบุคคลที่มีความผิดปกติทางจิตแต่อย่างใด เป็นเพียงบุคลิกภาพและการแสดงออกที่อยู่เหนืออำนาจจิตใจที่ติดตัวพวกเขามาตั้งแต่เกิด และไม่สามารถที่จะเปลี่ยนแปลงได้ไม่ว่าจะโดยวิธีใดก็ตาม เนื่องจากการแสดงออกทางเพศหรืออัตลักษณ์ทางเพศจำแนกได้หลายประเภท ซึ่งยากที่จะเรียกให้ครอบคลุมได้ทั้งหมด จึงมีคำสามัญที่ใช้เรียกกลุ่มคนเหล่านี้ว่า “ผู้มีความหลากหลายทางเพศ” หมายถึง กลุ่มคนที่มีอัตลักษณ์ทางเพศหรือรสนิยมทางเพศที่แตกต่างไปจากคนส่วนใหญ่ในสังคม อัตลักษณ์ทางเพศ (Gender Identity) คือ การรับรู้ว่าตนเองต้องการเป็นผู้ชายหรือผู้หญิง ซึ่งบางคนอาจมีอัตลักษณ์ทางเพศตรงกับเพศกำเนิดและโครงสร้างทางร่างกาย แต่ในบางคนอาจมีอัตลักษณ์ทางเพศแตกต่างจากโครงสร้างทางร่างกาย ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเข้าใจต่อการจำแนกประเภท บุคคลในกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ จึงมีการใช้ตัวอักษรย่อภาษาอังกฤษเพื่อเรียกรวม ๆ คนเหล่านั้นว่า LGBTQ ประกอบไปด้วย

L ย่อมาจาก Lesbian หมายถึง กลุ่มผู้หญิงรักผู้หญิง
G ย่อมาจาก Gay หมายถึง กลุ่มผู้ชายรักผู้ชาย
B ย่อมาจาก Bisexual หมายถึง กลุ่มที่รักได้ทั้งผู้ชายและผู้หญิง
T ย่อมาจาก Transgender หมายถึง กลุ่มคนข้ามเพศ จากชายเป็นหญิงหรือหญิงเป็นชาย
Q ย่อมาจาก Queer หมายถึง คนที่พึงพอใจต่อเพศใดเพศหนึ่ง โดยไม่ได้จำกัดในเรื่องเพศ

ทั้งนี้ กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศไม่ได้มีเพียงที่กล่าวมาข้างต้นเท่านั้น แต่ยังมีมากเกินกว่าที่จะนำมาเรียกได้ทั้งหมด จึงมีสัญลักษณ์ + (Plus) เพื่อแสดงถึงจำนวนกลุ่มของผู้มีความหลากหลายทางเพศที่นอกเหนือจากที่กล่าวมา (LGBTQ+)

ประเทศแคนาดาตั้งอยู่ในทวีปอเมริกาเหนือ เป็นประเทศขนาดใหญ่อันดับสองของโลกรองจากรัสเซีย มีจำนวนประชากรประมาณ 37,808,000 คน (พ.ศ. 2566) ผู้คนส่วนใหญ่ใช้ภาษาอังกฤษและภาษาฝรั่งเศส เนื่องจากเป็นประเทศที่กว้างใหญ่มาก จึงมีความหลากหลายสูง ทั้งในเรื่องเชื้อชาติของประชากร วัฒนธรรม วิถีชีวิตของผู้คน เป็นต้น อย่างไรก็ตาม วัฒนธรรมแบบแคนาดาเียนให้ความสำคัญกับความภาคภูมิใจและการยึดมั่นในความเสมอภาค ความหลากหลายและความเคารพต่อทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน สิ่งเหล่านี้จึงทำให้

ประเทศแคนาดามีความเป็นมิตร มีความสงบและปลอดภัย สำหรับการใช้ชีวิต

ในขณะที่ประเทศไทยเป็นประเทศที่ตั้งอยู่ในทวีปเอเชีย ซึ่งมีความโดดเด่นด้านการท่องเที่ยวและบริการ เป็นประเทศประชาธิปไตย ผู้คนมีสิทธิและเสรีภาพในการแสดงออกได้อย่างเสรีภายใต้กฎหมาย ทั้งนี้ กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทยส่วนใหญ่สามารถแสดงออกได้อย่างเปิดเผยโดยไม่ผิดกฎหมาย หรือผิดหลักศาสนาแต่อย่างใด แต่สิทธิบางประการยังไม่สามารถนำมาใช้กับกลุ่มบุคคลดังกล่าวได้ เช่น สิทธิในการจดทะเบียนสมรส ในคู่รักเพศกำเนิดเดียวกัน รวมไปถึงการประกอบอาชีพที่เป็นที่นับหน้าถือตาของสังคม เป็นแบบอย่างให้แก่เยาวชน เช่น แพทย์ ครู ข้าราชการ เป็นต้น กลุ่มบุคคลดังกล่าวยังไม่สามารถที่จะแสดงออกถึงการเป็นตัวของตัวเองได้อย่างเต็มที่ เพราะบรรทัดฐานของสังคมที่บีบบังคับให้พวกเขาต้องประพฤติตนให้สอดคล้องกับเพศกำเนิด ประเทศเหล่านั้นล้วนมีความแตกต่างกันในเรื่องของที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ จำนวนประชากร วัฒนธรรม การศึกษา เชื้อชาติ ศาสนา การเมือง เป็นต้น

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของสิทธิของผู้มีความหลากหลายทางเพศของประเทศไทย และประเทศแคนาดา ซึ่งถือว่าเป็นประเทศที่มีความแตกต่างกันอย่างมากในบริบทต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้ทำให้ผู้วิจัยเลือกประเทศไทยซึ่งเป็นประเทศที่ผู้วิจัยอาศัยอยู่และคุ้นเคยมากที่สุดกับประเทศแคนาดาซึ่งเป็นประเทศที่พัฒนาและการศึกษา เปรียบเทียบสิทธิและเสรีภาพของประชากรในสองประเทศนี้ โดยมุ่งเน้นไปยังกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยทางสังคมที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทยและสังคมแคนาดา
2. เพื่อศึกษาแนวทางการประกอบอาชีพที่เป็นที่สนใจของผู้มีความหลากหลายทางเพศของทั้งสองประเทศ
3. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของสิทธิทางกฎหมายเกี่ยวกับการสมรสสำหรับผู้มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทยและประเทศแคนาดา

ผลการศึกษารายละเอียด

1. ปัจจัยทางสังคมที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทยและสังคมแคนาดา

1.1 ปัจจัยด้านค่านิยม สังคมไทยปลูกฝังเรื่องค่านิยมให้กับบุคคล ตั้งแต่เรียนในระดับประถมศึกษา โดยค่านิยมของสังคมไทยมีอยู่หลายด้าน แต่สิ่งหนึ่งที่เป็นพื้นฐานของค่านิยมที่ตั้งามในสังคมไทย คือ ความกตัญญู ซึ่งเป็นการตอบแทนบุญคุณของบุพการีหรือผู้มีพระคุณที่ได้อบรมสั่งสอนเลี้ยงดูพวกเขา ในบางครั้งผู้ที่เกิดมาเป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทยจะถูกคาดหวังสูงจากครอบครัว ต้องมีความสามารถหลายด้านเพื่อทดแทนในสิ่งที่พวกเขาเกิดมาไม่ตรงตามความปรารถนาของผู้เป็นพ่อและแม่ บางครั้งสิทธิและเสรีภาพของพวกเขาก็มีอยู่อย่างจำกัด เพราะคำว่ากตัญญูซึ่งเป็นค่านิยมและถือว่าเป็นคุณธรรมที่สำคัญของทุก ๆ สังคมบนโลกมนุษย์ โดยเฉพาะในสังคมไทย ที่ให้การเทิดทูนบูชาบุพการีอย่างสูงสุด ส่วนในประเทศแคนาดานั้นมีความหลากหลายทางชนชาติสูง ดังนั้น ผู้คนจึงมีลักษณะนิสัยที่แตกต่างกัน ด้วยเหตุนี้ การส่งเสริมและเคารพในสิทธิและเสรีภาพด้านความหลากหลายของบุคคลอื่นจึงเป็นสิ่งที่ประชาชนในประเทศแคนาดาให้ความสำคัญอย่างยิ่ง นอกจากนี้ ชาวแคนาดาเป็นผู้มีจิตใจโอบอ้อมอารี ให้เกียรติซึ่งกันและกัน อ่อนน้อมถ่อมตนในการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น อีกทั้งไม่ชอบการโอ้อวด เป็นผู้ที่มีการยาทางสังคม และนอกจากความหลากหลายทางชนชาติในสังคมแคนาดาแล้ว ผู้มีความหลากหลายทางเพศในแคนาดาซึ่งมีจำนวนค่อนข้างมาก เช่นเดียวกัน ด้วยค่านิยมและอัตลักษณ์ร่วมของสังคมดังที่กล่าว จึงส่งผลให้บุคคลโดยเฉพาะผู้มีความหลากหลายทางเพศสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้อย่างเต็มที่โดยไม่ต้องกังวลว่าจะถูกดูหมิ่นเหยียดหยามจากบุคคลอื่น

1.2 ปัจจัยด้านการศึกษา ผู้มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทยมีการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง มีส่วนน้อยที่เป็นผู้ที่มีการศึกษาสูงและอยู่ในชนชั้นผู้นำของสังคม และมีบางส่วนที่ต้องออกจากระบบการศึกษา เนื่องจากไม่สามารถทนอยู่ในสภาวะการถูกกดขี่และการเลือกปฏิบัติจากเพศสภาพ ดังนั้น การศึกษาเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการยกระดับคุณภาพชีวิตของพวกเขา เมื่อพวกเขามีหน้าที่การงานที่ดีย่อมส่งผลให้มีบทบาทในสังคมมากขึ้น ในทางตรงกันข้ามหากไม่ได้รับการศึกษาที่ดีพอ ก็อาจส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพที่ควรจะได้รับในสังคมอย่างเท่าเทียม ในส่วนของประเทศแคนาดานั้น เนื่องจากเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว เห็นได้จากคุณภาพด้านการศึกษาที่อยู่ในอันดับต้น ๆ ของโลก อัตราการรู้หนังสือของประชากรอยู่ในระดับสูงมาก อีกทั้งผู้มีความหลากหลายทางเพศในประเทศแคนาดาส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับที่สูง ดังนั้น ความรู้ความสามารถที่มีจึงใช้เป็นเครื่องมือในการ

ยกระดับคุณภาพชีวิตของตัวเองได้ ทำให้สามารถมีบทบาททางสังคม มีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตไม่น้อยไปกว่าบุคคลอื่น ๆ

2. แนวทางการประกอบอาชีพของผู้มีความหลากหลายทางเพศของทั้งสองประเทศ

ผู้มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทย โดยพื้นฐานแล้วเกิดมาพร้อมกับพรสวรรค์และความสามารถที่หลากหลาย ดังนั้น การประกอบอาชีพของพวกเขาจึงมีความหลากหลายตามไปด้วย และเนื่องจากผู้มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทย โดยส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง จึงทำให้บางอาชีพสามารถทำได้โดยไม่ต้องใช้วุฒิการศึกษาแต่อย่างใด ซึ่งอาชีพที่เป็นที่นิยมสำหรับผู้มีความหลากหลายทางเพศและไม่จำเป็นต้องใช้วุฒิการศึกษา เช่น การเป็นนักแสดงตามสถานบันเทิง คณะหมอลำในโรงละครที่พบเห็นได้มากในพัทยาและภูเก็ต เพราะอาชีพเหล่านี้ใช้พรสวรรค์ทางด้านการแสดงเป็นหลักและต้องใช้ความอดทนในการฝึกซ้อมเพื่อให้เกิดความชำนาญ จึงไม่จำเป็นต้องมีวุฒิการศึกษาก็สามารถทำได้เพียงมีใจรักในการแสดงเท่านั้น ไม่เพียงแต่การประกอบอาชีพที่ใช้ทักษะและพรสวรรค์ส่วนตัวดังที่กล่าวมาแล้ว ยังมีผู้มีความหลากหลายทางเพศจำนวนมากในประเทศไทยที่ประกอบอาชีพโดยใช้ความรู้จากการเล่าเรียน และต้องใช้วุฒิการศึกษาในการประกอบอาชีพ เช่น ครู แพทย์ อาจารย์ เป็นต้น จึงกล่าวได้ว่า อาชีพของผู้มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทยครอบคลุมอยู่ในทุกสาขาอาชีพของสังคมในประเทศแคนาดา จากการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้วิจัยพบว่า ผู้มีความหลากหลายทางเพศส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีการศึกษาสูง เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าของประเทศจึงส่งผลให้มีระบบการศึกษาที่ดีและด้วยจำนวนประชากรของประเทศแคนาดาที่มีไม่มากเมื่อเทียบกับขนาดเศรษฐกิจและรายได้ของประเทศ ดังนั้น คุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนจึงอยู่ในเกณฑ์ดีมาก ประชาชนจึงสามารถเข้าถึงการศึกษาได้อย่างทั่วถึงเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพ ด้วยเหตุนี้ ผู้มีความหลากหลายทางเพศในประเทศแคนาดาจึงต้องศึกษาเล่าเรียนเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของตัวเองให้สูงขึ้น และจากการที่ผู้คนต่างมีวุฒิการศึกษาสูงจึงทำให้พวกเขานิยมประกอบอาชีพที่เป็นที่นับหน้าถือตาทางสังคม เช่น อาชีพทางด้านกฎหมายด้านการบริการ ด้านสุขภาพ เป็นต้น

3. ความแตกต่างของสิทธิทางกฎหมายเกี่ยวกับการสมรสสำหรับผู้มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทยและประเทศแคนาดา

ซึ่งประเทศไทยยังไม่สามารถที่จะจดทะเบียนสมรสระหว่างคู่รักเพศเดียวกันได้ เนื่องจากศาลรัฐธรรมนูญให้ความเห็นว่าพื้นฐานของกฎหมายนอกจากจะเป็นไปตามกฎแห่งธรรมชาติแล้ว ยังต้องเป็นไปตามขนบธรรมเนียมและจารีตประเพณีของแต่ละสังคมด้วย อีกทั้งการไม่ได้กำหนดเพศในการสมรส อาจมีผู้มีความหลากหลายทางเพศจดทะเบียนสมรสกันเพื่อหวังผลประโยชน์ในสวัสดิการต่าง ๆ ของรัฐหรือประโยชน์จากการลดหย่อนภาษี อันอาจส่งผลต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน

ประเทศไทยได้มีกฎหมายสมรสเท่าเทียม เพื่อเป็นการรับรองสิทธิในการสมรสของคู่รักทุกคู่ โดยมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 23 มกราคม พ.ศ. 2568 ส่วนประเทศแคนาดาได้มีกฎหมายสมรส Civil Marriage Act ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 โดยมีการรับรองสิทธิในการสมรสให้สามารถกระทำได้ทั้งในบุคคลต่างเพศและในบุคคลเพศเดียวกัน ซึ่งกฎหมายนี้เป็นกฎหมายระดับประเทศที่ใช้ร่วมกันในการประกอบพิธีสมรส นอกจากนี้ ในกฎหมายดังกล่าวยังระบุชัดเจนว่าทุกคนมีความเท่าเทียมกันภายใต้กฎหมายและมีสิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองที่เท่าเทียมกันโดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ คู่สมรสเพศเดียวกันที่จดทะเบียนสมรสด้วยกันแล้วมีสิทธิเท่าเทียมกับคู่รักต่างเพศทุกประการ นอกจากนี้ กฎหมายดังกล่าวยังระบุว่าคู่รักเพศเดียวกันที่จดทะเบียนสมรสอย่างถูกต้องตามกฎหมายแล้ว ยังสามารถจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมได้

ข้อเสนอแนะจากการศึกษาวิจัย

1. สถาบันครอบครัวควรทำความเข้าใจและเปิดใจยอมรับบุตรหลานหรือคนในครอบครัวที่เป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศ การส่งเสริมสนับสนุน การให้ความรักความอบอุ่น คอยดูแลเอาใจใส่ จะทำให้บุตรหลานมีความมั่นใจในการใช้ชีวิต ส่งผลให้พวกเขาเหล่านั้นเกิดความภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าของตัวเองไม่น้อยไปกว่าใคร เนื่องจากสภาพแวดล้อมในครอบครัวที่ดีเป็นบ่อเกิดของประชากรที่มีคุณภาพในสังคมต่อไป

2. สถานศึกษาควรเป็นที่ที่ปลอดภัยสำหรับทุกคน ไม่ว่านักเรียนคนนั้นจะเป็นเพศใดก็ตาม การให้ความรู้ การอบรมสั่งสอนจากคุณครูในโรงเรียนมีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าการอบรมสั่งสอนจากครอบครัว คุณครูควรให้ความรักความเมตตาแก่ลูกศิษย์ทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งนับว่าเป็นสิ่งสำคัญของจรรยาบรรณในวิชาชีพครู หากโรงเรียนและคุณครูเป็นที่ที่ปลอดภัยทางด้านร่างกาย

และจิตใจ จึงก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความสุขทำให้ผู้เรียนเติบโตไปอย่างมีคุณภาพ

3. พรรคการเมืองมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของคนในสังคมให้ดียิ่งขึ้น การเสนอกฎหมายต่าง ๆ เช่น การสมรสเท่าเทียมเป็นสิ่งที่แสดงถึงความเจริญทางด้านจิตใจของมนุษย์ แสดงถึงการให้ความสำคัญในเรื่องของความเท่าเทียมทางเพศ นอกจากนี้ฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารควรตระหนักในเรื่องนี้เช่นเดียวกัน เพราะประชาชนควรมีคุณภาพชีวิตที่ดีควรมีสติและเสรีภาพอย่างเท่าเทียมกัน

4. องค์กร หน่วยงานหรือบริษัท ควรให้ความสำคัญกับความสามารถของบุคคลมากกว่าเพศสภาพ ควรจัดอคติส่วนตัวและเปิดใจยอมรับให้พวกเขาเหล่านั้นได้แสดงความสามารถในการทำงานเพื่อก่อให้เกิดความก้าวหน้าในองค์กรและช่วยเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศต่อไป

บทสรุปและการวิเคราะห์

ประเทศไทยและประเทศแคนาดา มีนโยบายด้านสิทธิความหลากหลายทางเพศที่แตกต่างกันในด้านพัฒนาการและความครอบคลุม โดยมีรายละเอียดเชิงเปรียบเทียบดังนี้

ประเทศไทยกำลังก้าวหน้าอย่างมีนัยยะด้วยกฎหมายสมรสเท่าเทียม แต่ยังคงต้องพัฒนาการรับรองสิทธิผู้ข้ามเพศและการบังคับใช้กฎหมาย ในขณะที่ประเทศแคนาดา มีระบบคุ้มครองที่ครบวงจรและยาวนานกว่า โดยทั้งสองประเทศต่างเผชิญความท้าทายในการปรับสมดุลระหว่างกฎหมายกับบรรทัดฐานทางสังคม แม้ว่าประเทศไทยจะเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงในด้านกฎหมายและนโยบายในการสนับสนุนสิทธิของผู้มีความหลากหลายทางเพศ โดยเฉพาะการรับรองชีวิตคู่สำหรับคู่รักเพศเดียวกัน ในปี 2568 แต่เมื่อเทียบกับประเทศแคนาดาที่มีการรับรองสิทธิและเสรีภาพของผู้มีความหลากหลายทางเพศในระดับสูงมานานแล้วตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 ยังมีความแตกต่างในด้านการยอมรับทางสังคมและการคุ้มครองทางกฎหมาย ซึ่งประเทศแคนาดายังคงเป็นต้นแบบในการสนับสนุนและส่งเสริมสิทธิของผู้มีความหลากหลายทางเพศในระดับสากล ดังนั้น ประเทศไทยควรจะต้องมีพัฒนาการในการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง มีการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับเอกสารราชการและสิทธิในชีวิตประจำวันของบุคคลข้ามเพศ มีการส่งเสริมการให้ความรู้แก่สังคมเพื่อลดการตีตรา มีการจัดตั้งระบบสนับสนุนด้านสุขภาพ การศึกษาและกฎหมายอย่างครอบคลุม อีกทั้งให้การส่งเสริมบทบาทของภาครัฐและ

องค์กรเอกชน ในการสนับสนุน LGBTQ+ อย่างเป็นทางการ

ทั้งนี้ ผลการวิจัยที่ได้นำเสนอไปข้างต้นเป็นส่วนหนึ่งของบทสรุปในประเด็นที่สำคัญ หากผู้อ่านมีความสนใจต้องการศึกษารายละเอียดเพิ่มเติม สามารถสืบทักได้ตาม QR Code ที่แนบมาท้ายบทความนี้

บรรณานุกรม

- จอห์น โฮล์ม Human Rights Watch. (ธันวาคม 2564). ประเทศไทย : คนข้ามเพศถูกปฏิเสธสิทธิอันเท่าเทียม จัดทำแนวทางเพื่อรองรับเพศสภาพตามกฎหมาย. สืบค้น 4 มิถุนายน 2568 จาก <https://www.hrw.org/th/news/2021/12/16/380399>
- Amnesty International. (มกราคม 2568). สิทธิในความรัก “กฎหมายสมรสเท่าเทียม” บทสะท้อนชีวิตผู้มีความหลากหลายทางเพศผ่านภาพยนตร์วิมานหนาม. สืบค้น 4 มิถุนายน 2568 จาก <https://shorturl.asia/Sk3XF>
- ศิริพัฒนภรณ์ เวียงนนท์ และสุจิตตรา ฤทธิสกุลชัย. (2567). การศึกษาเปรียบเทียบสิทธิและเสรีภาพของผู้มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทยและประเทศแคนาดา. สืบค้น 4 มิถุนายน 2568 จาก <https://so03.tci.thaijo.org/index.php/JPG/article/download/275610/184200/1162015>

ศึกษารายละเอียดของรายงานวิจัยได้ที่

The Economic Impact of Marriage Equality on Thailand's Tourism Industry (ผลกระทบทางเศรษฐกิจของการสมรสเท่าเทียมต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทย)

วิจัยโดย มาร์คัส อั้ง และคณะ
เรียบเรียงโดย นันทิยา ชายเกตุ
วิทยากรชำนาญการพิเศษ

การรับรองสิทธิในการสมรสของคู่รักตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 24) พ.ศ. 2567 หรือกฎหมายสมรสเท่าเทียม ซึ่งมีผลบังคับใช้วันที่ 23 มกราคม พ.ศ. 2568 ไม่เพียงสะท้อนความก้าวหน้าทางสังคมของประเทศไทย แต่ยังเป็นกุญแจสำคัญที่จะปลดล็อกมูลค่าทางเศรษฐกิจนับหมื่นล้านบาทต่อปี งานวิจัยฉบับนี้ได้ศึกษาวิเคราะห์ผลกระทบของกฎหมายสมรสเท่าเทียมที่จะเกิดขึ้นต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในหลายมิติ ทั้งการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวต่างชาติ การสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ การกระจายรายได้สู่ภาคส่วนต่าง ๆ ของระบบเศรษฐกิจ รวมทั้งสร้างโอกาสการจ้างงานในวงกว้างอันสะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพของประเทศไทยในการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวให้เป็นจุดหมายปลายทางชั้นนำระดับโลก

บทนำ

การบังคับใช้พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 24) พ.ศ. 2567 หรือกฎหมายสมรสเท่าเทียม เป็นการรับรองสิทธิในการสมรสของคู่รักทุกคู่โดยไม่คำนึงถึงรสนิยมทางเพศหรืออัตลักษณ์ทางเพศครอบคลุมสิทธิสำคัญต่างๆ อาทิ การรับบุตรบุญธรรม การดูแลสุขภาพ การรับมรดก ฯลฯ ถือเป็น การเปลี่ยนแปลงทางกฎหมายที่มีนัยสำคัญต่อสังคมไทย และยังเป็นนโยบายสำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจในภาคการท่องเที่ยว โดยเฉพาะบริบทของการท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่ม (Niche Tourism) สำหรับชุมชน LGBTQIA+ ซึ่งจะช่วยให้ส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวต่างชาติเพิ่มขึ้นหลายล้านคน ทำให้มีรายได้จากการท่องเที่ยวมากกว่า 67,000 ล้านบาท รวมทั้งสนับสนุนการจ้างงานมากกว่า 100,000 ตำแหน่งทั้งในภาคการท่องเที่ยวโดยตรงและภาคเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้อง ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อเศรษฐกิจมหภาคของประเทศ ตลอดจนหนุนเสริมให้ประเทศไทยมีความได้เปรียบในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวในภูมิภาคเอเชีย โดยเฉพาะในตลาดการท่องเที่ยวกลุ่ม LGBTQIA+ ที่มีมูลค่าในตลาดโลกประมาณ 200,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐต่อปี

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อประเมินและนำเสนอผลกระทบทางเศรษฐกิจที่จะเกิดขึ้นจากการบังคับใช้กฎหมายสมรสเท่าเทียมต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของไทย โดยวิเคราะห์ใน 4 มิติ ได้แก่

- 1) การเปลี่ยนแปลงของจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติ
- 2) รายได้จากการท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้น
- 3) การสร้างงานในภาคการท่องเที่ยวและภาคเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องเนื่อง
- 4) ผลกระทบต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP)

ผลการศึกษาวิจัย

1. การเปลี่ยนแปลงของจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติ

ผลการศึกษาข้อมูลจากประเทศที่มีการบังคับใช้กฎหมายสมรสเท่าเทียมพบว่า มีการเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยวต่างชาติเฉลี่ยประมาณร้อยละ 10 ภายในระยะเวลา 2 ปี หลังจากกฎหมายมีผลบังคับใช้ เมื่อนำผลการศึกษานี้มาประยุกต์กับบริบทของประเทศไทย จึงคาดว่าจะมีนักท่องเที่ยวต่างชาติเพิ่มขึ้น จากจำนวนนักท่องเที่ยวที่จะมาเยือนตามแนวโน้มปกติ 40 ล้านคนในปี พ.ศ. 2569 เป็น 44 ล้านคน ซึ่งการเพิ่มขึ้นของจำนวนนักท่องเที่ยวนี้มีความสอดคล้องกับข้อมูลการตลาดระดับโลกที่แสดงว่านักท่องเที่ยวกลุ่ม LGBTQIA+ มีสัดส่วนร้อยละ 10 ของนักท่องเที่ยวทั้งหมดทั่วโลก แต่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจการท่องเที่ยวด้วยสัดส่วนการใช้จ่ายที่สูงถึงร้อยละ 16 ของมูลค่าการใช้จ่ายด้านการท่องเที่ยวทั่วโลก หรือคิดเป็นมูลค่าตลาดประมาณ 200,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐต่อปี นอกจากนี้ ยังพบว่า ร้อยละ 43 ของนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้จะตัดสินใจยกเลิก

การเดินทางหารับรู้ว่าจุดหมายปลายทางที่จะไปท่องเที่ยวไม่มีนโยบายสนับสนุนชุมชน LGBTQIA+ ซึ่งเป็นการตอกย้ำความสำคัญของการมีกฎหมายรับรองสิทธิความเท่าเทียมที่ชัดเจน

2. รายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น

ผลการศึกษาประมาณการว่าประเทศไทยจะมีรายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นมากกว่า 67,000 ล้านบาท หรือประมาณ 2,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐต่อปี โดยมีการกระจายตัวของรายได้ที่เพิ่มขึ้นครอบคลุมภาคส่วนต่าง ๆ ของระบบเศรษฐกิจ โดยธุรกิจที่พิกัดจะได้รับประโยชน์มากที่สุด คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 36 หรือประมาณ 24,400 ล้านบาท รองลงมา คือ ธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม ร้อยละ 23 หรือ 15,600 ล้านบาท ธุรกิจการค้าปลีก ร้อยละ 18 หรือ 12,200 ล้านบาท ธุรกิจบันเทิงและบริการทางการแพทย์ ร้อยละ 13 หรือ 8,800 ล้านบาท ตลอดจนธุรกิจการขนส่งภายในประเทศ ร้อยละ 10 หรือ 6,800 ล้านบาท

3. การสร้างงานในภาคการท่องเที่ยวและภาคเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้อง

การขยายตัวของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวอันเนื่องมาจากการบังคับใช้กฎหมายสมรสเท่าเทียมจะส่งผลให้เกิดการสร้างงานอย่างมีนัยสำคัญในระบบเศรษฐกิจ โดยจะมีการสร้างงานแบบเต็มเวลา (Full-Time Equivalent: FTE) จำนวน 76,000 ตำแหน่งในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวโดยตรง ซึ่งเป็นการเพิ่มขึ้นจากฐานการจ้างงานเดิม 4.2 ล้านตำแหน่งเมื่อ พ.ศ. 2565 นอกจากนี้การจ้างงานทางตรงแล้ว ยังเกิดการสร้างงานในภาคเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องเนื่องอีก 76,000 ตำแหน่ง รวมเป็นการสร้างงานใหม่ทั้งสิ้น 152,000 ตำแหน่งทั่วทั้งระบบเศรษฐกิจ ซึ่งการสร้างงานนี้เป็นผลกระทบแบบลูกโซ่ในระบบเศรษฐกิจ 3 ระดับ ได้แก่ (1) ผลกระทบโดยตรงจากการผลิตสินค้าและบริการในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (2) ผลกระทบทางอ้อมจากธุรกิจในห่วงโซ่อุปทาน อาทิ การก่อสร้าง การเกษตรกรรม และโครงสร้างพื้นฐานที่สนับสนุนการส่งมอบสินค้าและบริการในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว และ (3) ผลกระทบจากการบริโภคของแรงงานที่มีรายได้จากการมีส่วนร่วมในการผลิตสินค้าและบริการทั้งทางตรงและทางอ้อม

4. ผลกระทบเชิงบวกต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP)

ผลการศึกษา พบว่าการบังคับใช้กฎหมายสมรสเท่าเทียมจะส่งผลให้ GDP ของไทยเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.3 เนื่องจากการขยายตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจทั้งทางตรง

(การเพิ่มขึ้นของการใช้จ่ายในภาคการท่องเที่ยว) และทางอ้อม (ผลกระทบต่อเนื่องไปยังภาคเศรษฐกิจอื่น ๆ) สะท้อนให้เห็นถึงการเพิ่มขึ้นของรายได้จากภาษีที่รัฐบาลจะได้รับจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ขยายตัว ทั้งภาษีทางตรงจากธุรกิจและแรงงานและภาษีทางอ้อมจากการบริโภค ซึ่งจะเป็นแหล่งรายได้สำคัญสำหรับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและบริการสาธารณะต่อไป

นอกจากผลกระทบทางเศรษฐกิจใน 4 มิติหลักแล้วยังพบว่า กฎหมายสมรสเท่าเทียมจะช่วยส่งเสริมศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของไทย ดังนี้

1) การเสริมสร้างความได้เปรียบเชิงกลยุทธ์ในภูมิภาคเอเชีย

เนื่องจากปัจจุบันมีเพียง 3 ประเทศเท่านั้นที่มีกฎหมายรับรองการสมรสเท่าเทียม ได้แก่ ไต้หวัน เนปาล และไทย จึงสามารถใช้เป็นโอกาสในการดึงดูดผู้รักเพศเดียวกันจากทั่วโลก โดยเฉพาะจากประเทศในภูมิภาคเดียวกันที่ยังไม่มีกฎหมายรองรับ เช่น จีน อินเดีย อินโดนีเซีย และประเทศอื่น ๆ ที่มีจำนวนประชากรรวมกันมากกว่า 3,000 ล้านคน หรือคิดเป็นมากกว่าร้อยละ 38 ของประชากรทั่วโลก

ตัวอย่างที่ชัดเจน คือ กรณีของนิวซีแลนด์ ในช่วง พ.ศ. 2556-2560 มีผู้รักเพศเดียวกันจากออสเตรเลียเดินทางไปจัดงานแต่งงานที่นิวซีแลนด์ถึงร้อยละ 58 ของงานแต่งงานคู่เพศเดียวกันทั้งหมด ก่อนที่ออสเตรเลียจะมีกฎหมายของตนเองเมื่อ พ.ศ. 2560 ซึ่งทำให้สัดส่วนนี้ลดลงเหลือร้อยละ 26

2) ศักยภาพในการเป็นเจ้าภาพงานระดับโลก

งาน WorldPride เป็นเทศกาลสำคัญที่รวมกลุ่ม LGBTQIA+ และพันธมิตรจากทั่วโลก เพื่อส่งเสริมความเท่าเทียมกันและสร้างความตระหนักรู้ในเรื่องสิทธิและความเสมอภาคของกลุ่มคนหลากหลายทางเพศ

จากกรณีศึกษาเมืองที่เป็นเจ้าภาพจัดงาน WorldPride ที่ผ่านมา แสดงให้เห็นถึงผลกระทบทางเศรษฐกิจเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญ เช่น Toronto WorldPride ประเทศแคนาดา พ.ศ. 2557 สร้างผลกระทบทางเศรษฐกิจต่อเศรษฐกิจท้องถิ่น มูลค่า 791 ล้านดอลลาร์แคนาดา ขณะที่ Sydney WorldPride ประเทศออสเตรเลีย พ.ศ. 2566 สร้างผลกระทบทางเศรษฐกิจต่อรัฐนิวเซาท์เวลส์ มูลค่า 185.6 ล้านดอลลาร์ออสเตรเลีย พร้อมทั้งสนับสนุนการจ้างงาน 1,699 ตำแหน่ง แสดงให้เห็นว่า การได้รับโอกาสเป็นเจ้าภาพในการจัดงาน WorldPride เป็นการสร้างผลกระทบ

เชิงบวกทางเศรษฐกิจ และส่งผลดีต่อภาพลักษณ์ของเมือง และประเทศเจ้าภาพในระยะยาวด้วย

การจัดงาน Bangkok Pride กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2568 แสดงให้เห็นศักยภาพและความพร้อมของไทยในการจัดงานเทศกาลระดับโลก จากจุดเริ่มต้นเมื่อ พ.ศ. 2565 ที่มีจำนวนผู้เข้าร่วมงานเพียงไม่กี่พันคน ต่อมาใน พ.ศ. 2567 จำนวนผู้ร่วมงานเพิ่มเป็น 200,000 คน รวมถึงการขยายตัวของงาน Pride ไปยัง 35 จังหวัดทั่วประเทศซึ่งงานวิจัยนี้ได้ชี้ให้เห็นว่า กฎหมายสมรสเท่าเทียมจะช่วยเพิ่มความน่าเชื่อถือให้กับไทยในการเสนอตัวเป็นเจ้าภาพจัดงาน WorldPride 2030 ด้วย

บทสรุปและการวิเคราะห์

การบังคับใช้พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 24) พ.ศ. 2567 หรือกฎหมายสมรสเท่าเทียม ตั้งแต่วันที่ 23 มกราคม พ.ศ. 2568 เป็นจุดเปลี่ยนสำคัญของสังคมไทยที่คาดว่าจะส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว งานวิจัยนี้ได้คาดการณ์ ผลกระทบเชิงบวกจากกฎหมายดังกล่าว ภายใน 2 ปีนับแต่วันที่มีผลบังคับใช้ โดยประเมินว่าจะมีการขยายตัวของนักท่องเที่ยวต่างชาติเพิ่มขึ้น 4 ล้านคนต่อปี จาก 40 ล้านคน เป็น 44 ล้านคนต่อปี นำมาซึ่งรายได้กว่า 60,000 ล้านบาท และการสร้างการจ้างงานใหม่กว่า 150,000 ตำแหน่ง รวมทั้งผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) จะเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.3

ผลกระทบเชิงบวกปรากฏอย่างเป็นรูปธรรมตั้งแต่วันที่กฎหมายมีผลบังคับใช้ มีคู่รักเพศเดียวกันจดทะเบียนสมรส 1,754 คู่ (Thai PBS, 2568) นอกจากนี้ ยังมีข้อมูลที่แสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวกลุ่ม LGBTQIA+ ที่เดินทางมาประเทศไทยเป็นครั้งแรกเพิ่มขึ้นร้อยละ 19.90 และมีพฤติกรรมการใช้จ่ายที่สูงกว่านักท่องเที่ยวทั่วไปถึงร้อยละ 38 คิดเป็นมูลค่ากว่า 73,000 บาทต่อการเดินทาง (มติชนออนไลน์, 2568) ต่อมาในงานเทศกาล Bangkok Pride Festival 2025 ภายใต้ธีม "Born This Way" ที่จัดขึ้นในเดือนมิถุนายน 2568 โดยกระทรวงการท่องเที่ยว และกีฬาให้การสนับสนุนตามนโยบายหลักของกระทรวงฯ ที่ต้องการผลักดันให้ประเทศไทยเป็น "Tourism Hub" ของภูมิภาค และเป็น "LGBTQ+ Friendly Destination" ระดับโลก โดยอาศัยจุดแข็งด้านวัฒนธรรม การบริการที่เป็นเลิศ และความเป็นมิตรของผู้คน มีผู้เข้าร่วมงานกว่า 300,000 คน สร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจหมุนเวียนกว่า 4,500 ล้านบาท แสดงให้เห็นถึงศักยภาพของตลาดเฉพาะกลุ่มนี้ซึ่งสอดคล้องกับการคาดการณ์ของงานวิจัย

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาข้อมูลที่งานวิจัยนี้ คาดการณ์ไว้และข้อมูลเชิงประจักษ์เกี่ยวกับสถานการณ์การท่องเที่ยวของไทยในช่วงเดือนมกราคมถึงเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2568 ที่สถาบันวิจัยด้านเศรษฐกิจชั้นนำหลายแห่ง ได้รายงานไว้ พบว่า ในช่วงเดือนมกราคมถึงเดือนมิถุนายน 2568 จำนวนและรายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติลดลง โดยจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทยอยู่ที่ 16.7 ล้านคน ลดลงร้อยละ 5 เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปีก่อน ส่วนรายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติอยู่ที่ 772,000 ล้านบาท ลดลงร้อยละ 2.3 จากปีก่อนหน้า เนื่องจากสถานการณ์เศรษฐกิจโลกมีทิศทางชะลอตัวจนส่งผลกระทบต่อแผนการท่องเที่ยว สงครามในภูมิภาค ตะวันออกกลาง ปัญหาชายแดนระหว่างไทย-กัมพูชา เหตุการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และปัจจัยการเมืองในประเทศ ล้วนเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ การท่องเที่ยวไทย (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2568)

ข้อมูลภาพรวมการท่องเที่ยวดังกล่าว ทำให้มีการปรับลดการคาดการณ์ตัวเลขเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ในช่วงครึ่งปีหลังลงในทิศทางเดียวกัน โดยศูนย์วิจัยกสิกรไทย (2568) คาดการณ์จำนวนนักท่องเที่ยว 34.5 ล้านคน ลดลง ร้อยละ 2.8 ซึ่งเป็นการลดลงครั้งแรกในรอบ 3 ปี ขณะที่ ศูนย์วิจัยกรุงศรี (2568) คาดการณ์จำนวนนักท่องเที่ยว 38 ล้านคน แต่ปรับลดการเติบโต GDP เหลือร้อยละ 2.1 จากเดิมร้อยละ 2.7 ขณะที่ SCB Economic Intelligence Center (2568) คาดการณ์จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติ 39.4 ล้านคน สำหรับ TTB Analytics (2568) คาดการณ์ จำนวนประชากรวัยท่องเที่ยว (25-65 ปี) เริ่มลดลงเป็น ครั้งแรกในรอบ 30 ปี ทำให้การมุ่งเน้นตลาดคุณภาพสูง อย่าง LGBTQIA+ มีความสำคัญมากขึ้น

จากข้อมูลของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2568) พบว่านักท่องเที่ยวกลุ่ม Romance Tourism (รวมกลุ่ม LGBTQIA+ ด้วย) มีการใช้จ่ายสูงถึง 73,535 บาทต่อทริป เพิ่มขึ้นร้อยละ 37.72 จากปีก่อนหน้านี้ ขณะที่ธนาคารแห่งประเทศไทย (2568) วิเคราะห์ว่า การเติบโตของตลาดท่องเที่ยวกลุ่มนี้สอดคล้องกับแนวโน้มของโลกที่ ประเทศที่มีนโยบายสนับสนุนสิทธิความ หลากหลายทางเพศจะได้รับประโยชน์ทางเศรษฐกิจอย่างมี นัยสำคัญ โดยเฉพาะในภาคบริการและการท่องเที่ยว TTB Analytics (2568) วิเคราะห์ว่าประเทศไทยเป็นประเทศ เดียวในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีกฎหมายรองรับ สมรสเท่าเทียมอย่างสมบูรณ์ ซึ่งจะช่วยให้ดึงดูดนักท่องเที่ยว จากประเทศใกล้เคียงที่ยังไม่มีกฎหมายดังกล่าว ดังนั้น จึงควรใช้ความได้เปรียบดังกล่าวกระตุ้นเศรษฐกิจภาค

การท่องเที่ยวให้สามารถรักษาขีดความสามารถในการแข่งขัน และสร้างการเติบโตที่ยั่งยืนในระยะยาว

ข้อเสนอแนะ

1. การวางตำแหน่งการท่องเที่ยวไทยให้เป็นจุดหมายปลายทางอันดับหนึ่งของนักท่องเที่ยวกลุ่ม LGBTQIA+

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ควรขยายแคมเปญ "Go Thai Be Free" โดยใช้กลยุทธ์การตลาดแบบ Precision Marketing ที่เจาะกลุ่มเป้าหมายเฉพาะผ่านช่องทางดิจิทัลและ Social Media Influencers ในชุมชน LGBTQIA+ (ศูนย์วิจัยกรุงศรี, 2568) นอกจากนี้ ควรเตรียมความพร้อมสำหรับงาน WorldPride 2030 (Thai PBS, 2568) โดยจัดตั้งกองทุนพิเศษร่วมระหว่างภาครัฐและเอกชนเพื่อรองรับการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น (TTB Analytics, 2568) เพื่อสร้างผลกระทบเชิงบวกทางเศรษฐกิจเช่นเดียวกับเจ้าภาพการจัดงานก่อนหน้านี้

2. พัฒนามาตรฐานบริการ "Thailand LGBTQIA+ Friendly Certification" ตามมาตรฐานสากล (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2568) พร้อมระบบ Incentive หรือมาตรการจูงใจสำหรับธุรกิจที่เข้าร่วม เช่น การลดหย่อนภาษี การสนับสนุนทางการเงิน การฝึกอบรมพนักงาน การส่งเสริมการตลาด โดยเน้นการสร้างมาตรฐานบริการที่ยั่งยืนและครอบคลุมทุกกลุ่ม (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2567) นอกจากนี้ ควรให้ความสำคัญของการพัฒนา Soft Skills ของบุคลากรในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวผ่านโปรแกรม Upskilling และ Reskilling (ศูนย์วิจัยกรุงศรี, 2568)

3. การกระจายประโยชน์เศรษฐกิจสู่ชุมชนเพื่อลดช่องว่างรายได้จากการท่องเที่ยวกว่าร้อยละ 80 ที่กระจุกตัวในเมืองท่องเที่ยวหลักเพียงไม่กี่แห่ง (Thai PBS, 2568) โดยจัดทำโครงการ "Rainbow Route" เชื่อมโยงเมืองท่องเที่ยวรองที่มีศักยภาพ โดยพัฒนาโครงการพื้นฐานพร้อมระบบเชื่อมโยงระหว่างเมือง (TTB Analytics, 2568) การพัฒนาเมืองรองผ่านแนวคิด Smart Tourism City โดยใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการและสร้างประสบการณ์ท่องเที่ยว (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2568) ตลอดจนการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วม โดยให้ชุมชนเป็นเจ้าของและผู้ได้รับประโยชน์หลัก (TTB Analytics, 2568) รวมทั้งจัดหากลไกทางการเงินเพื่อสนับสนุน SMEs และ Social Enterprises ในชุมชนที่ให้บริการกลุ่ม LGBTQIA+ (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2568)

4. มาตรการสนับสนุนและแรงจูงใจเฉพาะกลุ่ม LGBTQIA+ อาทิ การอำนวยความสะดวกในการขอวีซ่า และมาตรการจูงใจด้านภาษีสำหรับคู่รักเพศเดียวกัน

สำหรับธุรกิจที่จัดงานแต่งงานหรือกิจกรรม LGBTQIA+ (ศูนย์วิจัยกรุงศรี, 2568) การใช้ Blockchain Technology ในการสร้างระบบ Loyalty Program (TTB Analytics, 2568)

5. การวัดผลและปรับปรุงนโยบาย โดยพัฒนา "Thailand LGBTQIA+ Tourism Index" เพื่อติดตามความก้าวหน้าแบบ real-time ครอบคลุมตัวชี้วัดทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2568) การพัฒนาระบบ Big Data Analytics เพื่อรวบรวมข้อมูลจากหลายแหล่ง (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2567)

ทั้งนี้ ผลการวิจัยที่ได้นำเสนอไปข้างต้นเป็นส่วนหนึ่งของบทสรุปในประเด็นที่สำคัญ หากผู้อ่านมีความสนใจต้องการศึกษารายละเอียดเพิ่มเติม สามารถสืบค้นได้ตาม QR Code ที่แนบมาท้ายบทความนี้

บรรณานุกรม

- กมลมาลย์ แจงล้อม และบุญญญา ดันติปิฎก. (22 มกราคม 2568). **การท่องเที่ยวไทยเติบโตได้ดี แต่ยังมีขีดความสามารถที่ต้องจับตา**. SCB EIC. สืบค้นเมื่อ 1 กรกฎาคม 2568 จาก <https://www.scebic.com/th/detail/product/tourism-220125>
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2567). **Research for Tourism: Responsible Tourism, Local Tourism, Gastronomy Tourism**. สืบค้นเมื่อ 15 กรกฎาคม 2568 จาก <https://tatreviewmagazine.com/article/research-for-tourism-responsible-tourism-local-tourism-gastronomy-tourism/>
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2568). **รายงานสถิติการท่องเที่ยวและรายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติ**. สืบค้นเมื่อ 15 กรกฎาคม 2568 จาก <https://intelligencecente.tat.or.th>
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2568). **"Future of tourism" รับมือการเปลี่ยนผ่านสู่การเติบโตอย่างมีคุณค่าและยั่งยืน**. สืบค้นเมื่อ 15 กรกฎาคม 2568 จาก <https://shorturl.asia/9wv1y>
- มติชนออนไลน์. (10 กุมภาพันธ์ 2568). **ททท. ปักหมุดไทย ดึง LGBTQ+ เที่ยว หลังพบเปย์ฉ่ำ 38% กว่า 7.3 หมื่นบาทต่อทริป**. สืบค้นเมื่อ 15 กรกฎาคม 2568 จาก https://www.matichon.co.th/economy/news_5041692
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (16 พฤษภาคม 2568). **ตลาดนักท่องเที่ยวต่างชาติเที่ยวไทยเผชิญหลายปัจจัยลบ คาดทั้งปี 2568 หดตัว 2.8%**. สืบค้นเมื่อ 15 กรกฎาคม 2568 จาก <https://www.kasikomresearch.com/th/analysis/k-social-media/Pages/Tourism-CIS3581-FB-2025-05-16.aspx#:~:text=จากข้อมูลของกระทรวงการ,ตัวกระทบแผนการเดินทางท่องเที่ยว>
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (17 มิถุนายน 2568). **ภาคการท่องเที่ยวไทย แรงส่งเศรษฐกิจที่เริ่มแผ่ว**. สืบค้นเมื่อ 15 กรกฎาคม 2568 จาก <https://www.kasikomresearch.com/th/analysis/k-social-media/Pages/Tourism-CIS3585-FB-2025-06-17.aspx>

- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (4 กรกฎาคม 2568). **ไทยเที่ยวไทยปี 2568 คาดโต 2.2% ชะลอลงจากปีก่อน เทรนด์คนไทยเที่ยวเมืองน่าเที่ยว (เมืองรอง) มีสัดส่วนเพิ่มขึ้น**. สืบค้นเมื่อ 15 กรกฎาคม 2568 จาก <https://www.kasikornresearch.com/th/analysis/k-social-media/Pages/Thai-Tourism-CIS3589-FB-2025-07-04.aspx>
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (8 กรกฎาคม 2568). **ครึ่งแรกปี 68 ต่างชาติเที่ยวไทย ติดลบ 5% (YoY)**. สืบค้นเมื่อ 15 กรกฎาคม 2568 จาก <https://shorturl.at/XMVzu>
- ศูนย์วิจัยกรุงศรี. (8 กรกฎาคม 2568). **บทวิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจและการเงินประจำสัปดาห์**. สืบค้นเมื่อ 15 กรกฎาคม 2568 จาก <https://www.krungsri.com/th/research/macroeconomic/weekly/20250708>
- Agoda & Access Partnership. (2025). **The Economic Impact of Marriage Equality on Thailand's Tourism Industry**. สืบค้นเมื่อ 1 กรกฎาคม 2568 จาก <https://www.agoda.com/press/marriage-equality-report.pdf>
- Katchwattana, P. (2025, March 23). **เมื่อกฎหมายสมรสเท่าเทียม ดัน "ไทย" เป็น Dream Destination สวรรค์ของนักท่องเที่ยว LGBTQIA+ กับโอกาสที่ธุรกิจเที่ยวไทยต้องรีบคว้าไว้**. Salika. สืบค้นเมื่อ 15 กรกฎาคม 2568 จาก <https://www.salika.co/2025/03/23/thailand-dream-destination-for-rainbow-tourism-lgbtqia/>
- _____. (2025, April 7). **ขับเคลื่อนอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทย ด้วย 3 ผลงานวิจัย ตอบโจทย์ความยั่งยืน ในทุกมิติ**. Salika. สืบค้นเมื่อ 15 กรกฎาคม 2568 จาก <https://www.salika.co/2025/04/07/3-research-for-tourism-development/>
- Thai PBS. (16 มกราคม 2568). **ปัญหาเดิมท่องเที่ยวไทย "แหล่งเที่ยว-รายได้" กระจุกตัว**. สืบค้นเมื่อ 25 กรกฎาคม 2568 จาก <https://policywatch.thaipbs.or.th/article/economy-138>
- _____. (23 มกราคม 2568). **วันแรก "สมรสเท่าเทียม" คู่รักงูมีอวดทะเบียน 1,754 คู่**. สืบค้นเมื่อ 25 กรกฎาคม 2568 จาก <https://www.thaipbs.or.th/news/content/348501>
- TNN ช่อง 16. (2568, July 4). **ไทยเที่ยวไทยปี 68 โตแค่ 2.2% แม้มมี "คนละครึ่ง"หนุน**. สืบค้นเมื่อ 15 กรกฎาคม 2568 จาก <https://news.trueid.net/detail/z4pl6PGN5Zz4>

ศึกษารายละเอียดของรายงานวิจัยได้ที่

การศึกษาทัศนคติของเยาวชนที่มีต่อการสมรสเพศเดียวกัน

วิจัยโดย เพ็ชรรัตน์ ไสยสมบัติ
เรียบเรียงโดย จันทพร สีหาบุญลี
วิทยาการชำนาญการพิเศษ

ประเทศไทยให้ความสำคัญเกี่ยวกับสิทธิของบุคคลหลากหลายทางเพศที่จะใช้ชีวิตร่วมกัน จึงได้ตรากฎหมายขึ้น เพื่อให้มีสถานะทางกฎหมาย ด้วยการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 24) พ.ศ. 2567 ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 23 มกราคม พ.ศ.2568 โดยมอบสิทธิให้กับบุคคลที่มีอัตลักษณ์ทางเพศไม่ว่าเพศใดสามารถจดทะเบียนสมรสได้อย่างเท่าเทียมภายใต้กฎหมายดังกล่าว นับเป็นก้าวสำคัญของการปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางสังคมไทยที่เปิดโอกาสให้บุคคลหลากหลายทางเพศสามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน ซึ่งการแก้ไขกฎหมายดังกล่าวถือเป็นการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์อันพึงมีพึงได้ตามหลักสิทธิมนุษยชนที่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับความเสมอภาค และการยอมรับในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อย่างเท่าเทียมของบุคคลหลากหลายทางเพศ

บทนำ

ปัจจุบันเรื่องเพศมิได้มีเพียงเพศชายและเพศหญิงเท่านั้น แต่ยังมีกลุ่มบุคคลหลากหลายทางเพศ (Gender Diversity) หรือกลุ่มเพศที่สาม หรือ LGBT (Lesbian Gay Bisexual and Transgender – หญิงรักหญิง ชายรักชาย ผู้ที่รักสองเพศและผู้ข้ามเพศ) หรือปัจจุบันที่เรียกอีกอย่างว่า “LGBTQ” (Questioning or Queer) นอกจากนี้ ยังมีกลุ่มคนที่นิยามตนเองว่าเป็น Non-binary Gender คือกลุ่มคนที่มิสำนึกหรืออัตลักษณ์ทางเพศที่ไม่ใช่ชายหรือหญิงตามบรรทัดฐานของสังคม และมีหลากหลายเพศสภาพขึ้นอยู่กับการนิยามและการแสดงออก ทั้งนี้ ในหลายประเทศมีคนที่ใช้ชีวิตคู่ร่วมกับเพศเดียวกัน พวกเขาจึงมองว่าการใช้ชีวิตคู่เช่นนี้ไม่มีความมั่นคงและปลอดภัย ทั้งในด้านการจัดการทรัพย์สินของอีกฝ่ายหนึ่งและการลงนามในเรื่องของการตัดสินใจรักษาพยาบาล และเรื่องอื่น ๆ ฉะนั้น จึงมีการรวมกลุ่มของคนรักเพศเดียวกันเพื่อต่อสู้เรียกร้องให้รัฐบาลเห็นความสำคัญของการใช้ชีวิตคู่โดยมีกฎหมายรองรับ ประเทศเนเธอร์แลนด์เป็นประเทศแรกในโลกที่ผ่านกฎหมายการสมรสเพศเดียวกัน ต่อมาประเทศเบลเยียมเป็นประเทศอันดับสองที่มีการอนุญาตให้มีการสมรสเพศเดียวกันโดยถูกต้องตามกฎหมาย นอกเหนือจากประเทศยุโรปแล้ว ประเทศสหรัฐอเมริกาถือเป็นประเทศที่ 21 ของโลกที่มีกฎหมายรับรองการสมรสเพศเดียวกันในทุก ๆ รัฐ (ซึ่งก่อนหน้านี้มีเพียงบางรัฐเท่านั้น) ส่วนในทวีปเอเชีย สาธารณรัฐประชาชนจีน (ประเทศไต้หวัน) นับเป็นประเทศแรกที่ยกเลิกการให้คู่รักเพศเดียวกันแต่งงานกันได้อย่างถูกต้องตามกฎหมายตามคำตัดสินของศาลฎีกา สำหรับประเทศไทยมีการเรียกร้องให้แก้ไขกฎหมายเพื่อให้คู่รักเพศเดียวกัน

สามารถอยู่กินร่วมกันได้โดยถูกต้องตามกฎหมาย โดยกลุ่มที่ผลักดันหรือมีความต้องการให้มีการแก้ไขกฎหมายนั้น คือกลุ่มผู้ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการที่ยังไม่มีกฎหมายใช้บังคับ เช่น กลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศ รวมทั้งองค์กรที่ทำงานที่เกี่ยวข้องกับคนกลุ่มนี้ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ประเด็นนี้เป็นเรื่องที่วิพากษ์วิจารณ์ในสังคมว่าการอยู่กินร่วมกันของบุคคลเพศเดียวกันสมควรที่จะมีกฎหมายรับรองหรือไม่ หรือแม้แต่ฝ่ายที่เห็นว่าควรมีการรับรองสถานะทางกฎหมายก็ยังมีความแตกต่างกันไปอีกว่าควรแก้ไขเพิ่มเติมในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หรือควรบัญญัติกฎหมายต่างหาก ฉะนั้น จึงได้มีการศึกษาทัศนคติของเยาวชนเนื่องจากเห็นว่ากลุ่มคนเหล่านี้เป็นกลุ่มเยาวชนที่เป็นคนรุ่นใหม่ มีความคิดสร้างสรรค์และน่าจะเป็นผู้ที่มีความคิดก้าวหน้า โดยเลือกที่จะศึกษาเฉพาะกลุ่มนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เนื่องจากเห็นว่ามหาวิทยาลัยแห่งนี้มีกลุ่มนิสิตที่เป็นกลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศจำนวนมาก จึงต้องการที่จะสอบถามว่าบุคคลเหล่านี้มีความคิดเห็นประการใดต่อประเด็นการสมรสเพศเดียวกัน

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาทัศนคติของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่มีต่อการสมรสโดยถูกต้องตามกฎหมายของกลุ่มคนรักเพศเดียวกัน
2. เพื่อหาเหตุผลของการสนับสนุนหรือคัดค้านการออกกฎหมายการสมรสเพศเดียวกัน

ผลการศึกษาวิจัย

ผลการวิเคราะห์ที่ข้อมูลแบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ เจริญปริมาณและเชิงคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ทั้ง 2 ข้อ ดังนี้

1. ทศคติของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่มีต่อการสมรสเพศเดียวกัน

1.1 ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ผลการวิเคราะห์ที่แสดงข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) คือ ค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ในด้านอายุ เพศ รสนิยมทางเพศและความคิดเห็นเกี่ยวกับเพศวิถีของกลุ่ม สำหรับรสนิยมทางเพศของผู้ตอบแบบสอบถาม รสนิยมรักเพศตรงข้ามร้อยละ 58.3 รักเพศเดียวกันร้อยละ 18.8 กลุ่มที่รักทั้ง 2 เพศ (Bisexual) ร้อยละ 16.6 ไม่ระบุเพศ ร้อยละ 4 และไม่ประสงค์จะตอบ ร้อยละ 2.4 ส่วนประเด็นความคิดเห็นเกี่ยวกับสาเหตุของการเลือกเพศวิถีหรือการมีรสนิยมทางเพศนั้น ร้อยละ 48.1 คิดว่าบุคคลเลือกที่จะเป็นกันเอง ร้อยละ 18.3 เชื่อว่าเป็นมาแต่กำเนิด ร้อยละ 17.7 คิดว่าเกิดจากการเลี้ยงดูหรือสภาพแวดล้อม ร้อยละ 11.4 คิดว่าบุคคลเห็นตัวอย่างจากคนในสังคมจึงเลือกที่จะเป็น และเหตุผลอื่น ๆ ร้อยละ 4.5

1.2 จากการสำรวจเมื่อสอบถามการรับรู้ในเรื่องที่ประเทศไทยมีความพยายามในการร่างพระราชบัญญัติการจดทะเบียนคู่ชีวิต พ.ศ. เพื่อให้คู่รักเพศเดียวกันสามารถอยู่กินกันได้โดยถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ ส่วนใหญ่ร้อยละ 57 ทราบ และร้อยละ 43 ไม่ทราบว่ากำลังมีความพยายามในการร่างกฎหมายดังกล่าวอยู่

1.3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความจำเป็นที่ต้องมีกฎหมายรับรองสถานะของการใช้ชีวิตคู่ของคู่รักเพศเดียวกันนั้น ร้อยละ 96.5 เห็นว่ามีความจำเป็น และร้อยละ 3.5 เห็นว่าไม่มีความจำเป็น

1.4 เหตุผลหลักในการสนับสนุนความคิดเห็นว่าควรมีกฎหมายรับรองสถานะของการใช้ชีวิตคู่ของคู่รักเพศเดียวกัน พบว่าความคิดเห็นของคนส่วนใหญ่ร้อยละ 92.05 เห็นว่าคนทุกคนไม่ว่าเพศใดก็ตามควรมีสหิเท่าเทียมกัน รองลงมา คือ ร้อยละ 73.06 คนไทยควรเปิดกว้างต่อความคิดใหม่ ๆ ร้อยละ 63.13 กลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศไม่ได้สร้างความเดือดร้อนให้คนในสังคม ร้อยละ 38.18 หากไม่มีกฎหมายรับรองสถานะการใช้ชีวิตคู่

ของคู่รักเพศเดียวกันแล้วจะเป็นการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ และความคิดเห็นอื่น ๆ ร้อยละ 1.76

1.5 ความเห็นต่อผลกระทบเชิงบวกต่อการมีกฎหมายรับรองสถานะภาพการใช้ชีวิตคู่รักเพศเดียวกัน ซึ่งจากการสำรวจ พบว่าปัจจุบันทัศนคติของเยาวชนจะเป็นความคิดที่ทันสมัย คือ ให้โอกาสคนกลุ่มนี้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจของคนในสังคมและเพื่อต้องการเห็นการเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่มีต่อกลุ่มคนรักเพศเดียวกันและรู้สึกว่าการกลุ่มรักเพศเดียวกันเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

1.6 เหตุผลหลักที่สนับสนุนความคิดเห็นว่าไม่ควรมีกฎหมายรับรองสถานะทางกฎหมายของการใช้ชีวิตคู่ของคู่รักเพศเดียวกัน โดยมีความเห็นดังนี้ ร้อยละ 3.31 ขัดต่อประเพณีไทย ร้อยละ 3.31 เป็นเรื่องที่ผิดธรรมชาติ ร้อยละ 3.09 ก่อให้เกิดความขัดแย้งในสังคม ร้อยละ 2.20 เป็นเหตุผลในเรื่องความเชื่อหรือข้อห้ามทางศาสนา ร้อยละ 1.3 ผิดศีลธรรม และร้อยละ 1.10 ให้เหตุผลอื่น ๆ

1.7 ความเห็นต่อผลกระทบเชิงลบต่อการมีกฎหมายรับรองการใช้ชีวิตคู่ของคู่รักเพศเดียวกัน ซึ่งจากการสำรวจ พบว่าบางส่วนที่ไม่เห็นด้วยมีทัศนคติในเรื่องของการเกิดพฤติกรรมเลียนแบบในด้านรักร่วมเพศ และเกรงว่าจะทำให้ประชาชนในประเทศลดน้อยลงและทำให้เกิดภาพลักษณ์ด้านลบต่อประเทศไทย

1.8 จากการสำรวจว่าคนที่มีความหลากหลายทางเพศ และ/หรือคนเพศเดียวกัน ควรจดทะเบียนคู่ชีวิตหรือจดทะเบียนสมรสกัน ร้อยละ 74.4 ควรจดทะเบียนสมรสกัน และร้อยละ 25.6 ควรจะจดทะเบียนคู่ชีวิต

1.9 จากการสำรวจว่ารัฐบาลควรมีมาตรการใดบ้างเพื่อช่วยเหลือกลุ่มคู่รัก/คู่แต่งงานเพศเดียวกัน มีความเห็นดังนี้ ร้อยละ 74.83 ควรมีกฎหมายที่ปกป้องสิทธิคู่รัก/คู่แต่งงานเพศเดียวกัน ร้อยละ 56.95 ควรมีกฎหมายที่ให้สิทธิเท่ากับคู่รัก/คู่แต่งงานต่างเพศ ร้อยละ 53.64 ควรกำหนดสัดส่วนที่นั่งในสภาให้คนที่มีความหลากหลายทางเพศได้เข้ามาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพื่อผลักดันกฎหมายให้กับคนกลุ่มนี้ ร้อยละ 52.53 รัฐบาลควรร่วมมือกับองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) ให้ความช่วยเหลือคู่รัก/คู่แต่งงานต่างเพศเดียวกัน และร้อยละ 5.96 ไม่ควรออกมาตรการใด ๆ ทั้งสิ้น

2. เหตุผลของการสนับสนุนหรือคัดค้านการออกกฎหมายการใช้ชีวิตคู่ร่วมกัน และ/หรือการสมรสเพศเดียวกัน

การสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่เลือกแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 15 คน เพื่อหาเหตุผลของการสนับสนุนการออกกฎหมายการสมรสเพศเดียวกัน สรุปผลการสัมภาษณ์ได้ดังนี้

การสมรสโดยมีกฎหมายเป็นฐานรองรับหรือการเสนอร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิตนั้นนับว่าเป็นการเปิดพื้นที่แห่งการยอมรับและเคารพกันในเรื่องของ “ความหลากหลายทางเพศ” ของปัจเจกชนแต่ละบุคคล นอกจากนี้ การเสนอร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิตถือเป็นการสร้างบรรทัดฐานวัฒนธรรม และค่านิยมใหม่ รวมถึงการสร้างความเข้าใจทางเพศให้กับสังคมไทยอันนำไปสู่ความเท่าเทียมและเสมอภาค อีกทั้งเพื่อขจัดอคติหรือการแบ่งแยกเรื่องเพศ ดังการสัมภาษณ์ที่ว่า “เห็นด้วยกับการสมรสเพศเดียวกันเพราะกฎหมายควรมีการเปิดกว้าง และต้องทำความเข้าใจถึงสภาพปัจจุบันที่ไม่ได้มีแค่เพศชายและเพศหญิงที่รักกัน แต่มนุษย์ทุกคนไม่ว่าเพศไหนก็สามารถมีความรักกันได้ ดังนั้น ผู้ร่างกฎหมายควรเล็งเห็นถึงสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป”

จากการให้สัมภาษณ์จะเห็นได้ว่า การมีกฎหมายหรือร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิตในสังคมนั้น นอกจากจะเป็นเครื่องมือในการเปิดพื้นที่สู่สังคมแห่งความเท่าเทียมและความเสมอภาคของบุคคลที่มีความหลากหลายในสังคมแล้วยังเป็นเครื่องมือที่ทักซ์สิทธิขั้นพื้นฐาน หรือสิทธิของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ และคู่สมรสระหว่างเพศเดียวกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ควรเร่งการบังคับใช้กฎหมายการจดทะเบียนคู่ชีวิตหรือการสมรสเพศเดียวกัน เพื่อให้คนกลุ่มนี้มีพื้นที่อยู่ของตนและมีความสุขในการใช้ชีวิตร่วมกับคนที่ตนเองรัก และถือเป็นการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์อันพึงมีพึงได้ตามหลักสิทธิมนุษยชน

2. ร่วมมือกับองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) หรือองค์กรและมูลนิธิที่ทำงานรณรงค์สิทธิของคนที่มีความหลากหลายทางเพศ และสื่อมวลชนในการรณรงค์ให้มีการนำเสนอภาพลักษณ์ของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในทางสร้างสรรค์ เพื่อให้ประชาชนเข้าใจความรู้สึกนึกคิดและสิทธิของกลุ่มนี้

บทสรุปและการวิเคราะห์

ประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน และความเท่าเทียมกันของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ ได้รับความความสนใจอย่างกว้างขวางในสังคมปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การสมรสเพศเดียวกัน ซึ่งมีการรณรงค์และผลักดันกฎหมายในหลายประเทศทั่วโลก ส่วนใหญ่ประเทศที่พัฒนาแล้วได้เปิดกว้างและสนับสนุนให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการจดทะเบียนสมรสคู่ชีวิตหรือการสมรสเพศเดียวกัน เพื่อรองรับสิทธิขั้นพื้นฐานในการดำเนินชีวิตร่วมกันของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ เช่น สิทธิในการเข้าถึงการรักษาพยาบาล การจัดการทรัพย์สินและสิทธิทางกฎหมายอื่น ๆ อันเป็นการสะท้อนถึงพัฒนาการด้านสิทธิมนุษยชนและความเท่าเทียมทางเพศที่มีความก้าวหน้าในสังคมโลกมากขึ้น

แนวโน้มด้านสิทธิมนุษยชนและความหลากหลายทางเพศสำหรับประเทศไทย เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจนในหลายมิติ ไม่ว่าจะเป็นด้านโครงสร้าง หน้าที่ บทบาทของบุคคล ตลอดจนทัศนคติ ความเชื่อ และค่านิยมของสังคม ซึ่งล้วนสะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนาไปสู่ความเท่าเทียมและความเสมอภาคมากยิ่งขึ้น ซึ่งในปัจจุบันได้มีกฎหมายการจดทะเบียนชีวิตคู่ เพื่อการรองรับสถานะทางกฎหมายคือ พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 24) พ.ศ. 2567 ซึ่งมีผลบังคับใช้แล้วเมื่อวันที่ 23 มกราคม พ.ศ. 2568 ที่ผ่านมา แม้ว่ากฎหมายของไทยจะให้การรับรองการสมรสของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศแล้ว เนื่องจากสังคมไทยเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมซึ่งมีความหลากหลายทางเชื้อชาติ ศาสนา ความเชื่อ และค่านิยม ฯลฯ

ดังนั้น การปฏิบัติตนโดยคำนึงถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมยังมีความจำเป็นสำหรับประชากรทุกกลุ่ม ทั้งนี้ เพื่อลดปัญหาความขัดแย้งซึ่งอาจจะเกิดจากการไม่ยอมรับความหลากหลายทางเพศของคนบางกลุ่มแต่อย่างไรก็ตาม ภายใต้สิทธิและความเสมอภาคในด้านสิทธิมนุษยชน ทุกคนจะต้องอาศัยอยู่ร่วมกันด้วยความเคารพต่อสิทธิเสรีภาพซึ่งกันและกัน เพื่อให้สังคมเกิดความปกติสุข

ทั้งนี้ ผลการวิจัยที่ได้นำเสนอไปข้างต้นเป็นส่วนหนึ่งของบทสรุปในประเด็นที่สำคัญ หากผู้อ่านมีความสนใจต้องการศึกษารายละเอียดเพิ่มเติม สามารถสืบทักได้ตาม QR Code ที่แนบมาท้ายบทความนี้

บรรณานุกรม

ทศวิมล หุ้ เกียรติศักดิ์. (2 เมษายน 2567). กฎหมายเพื่อการสมรสเท่าเทียม.
สืบค้นเมื่อ 18 มิถุนายน 2568 จาก
<https://www.senate.go.th/view/386/News/จันทรา>
Law/145/TH-TH

เพ็ชรรัตน์ ไสยสมบัติ. (2564). การศึกษาทัศนคติของเยาวชนที่มีต่อการ
สมรสเพศเดียวกัน. สืบค้น 20 มิถุนายน 2568 จาก
[https://ir.swu.ac.th/server/api/core/bitstreams/6f31cfc3-
b373-433e-939e-62e399d71e87/content](https://ir.swu.ac.th/server/api/core/bitstreams/6f31cfc3-b373-433e-939e-62e399d71e87/content)

รัตตรี ปรางภาศ. (2562). สิทธิความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางเพศ
ของผู้ที่มีอัตลักษณ์ความหลากหลายทางเพศ (LGBT)
กรณีศึกษา : สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม.
สืบค้น 17 มิถุนายน 2568 จาก
[https://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2019/TU_2019_
_6103010473_11592_12758.pdf](https://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2019/TU_2019_6103010473_11592_12758.pdf)

ศึกษารายละเอียดของรายงานวิจัยได้ที่

บทวิเคราะห์

สมรสเท่าเทียมในยุคใหม่ : สิทธิ ความรัก และความหลากหลาย

เรียบเรียงโดย วิมลรักษ์ ศานติธรรม

การสมรสเท่าเทียม (Marriage Equality) เป็นแนวคิดที่สนับสนุนให้บุคคลทุกเพศมีสิทธิในการสมรสและได้รับการยอมรับทางกฎหมายอย่างเท่าเทียม โดยไม่จำกัดเฉพาะคู่รักเพศตรงข้าม (Heterosexual) แต่ครอบคลุมถึงคู่รักที่มีความหลากหลายทางเพศ (LGBTQIA+) การเคลื่อนไหวเพื่อสิทธิสมรสเท่าเทียมทั่วโลกได้รับแรงผลักดันจากหลักสิทธิมนุษยชนและความเท่าเทียมทางสังคม โดยหลายประเทศ เช่น แคนาดา เนเธอร์แลนด์ และสเปนได้รับรองกฎหมายสมรสเท่าเทียมมานานกว่าทศวรรษ ในประเทศไทยการสมรสเท่าเทียมเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจอย่างมากในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา และในที่สุดประเทศไทยเป็นประเทศแรกในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ออกกฎหมายการสมรสเท่าเทียม มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 23 มกราคม 2568 โดยเป็นการเปลี่ยนแปลงทางกฎหมายครั้งสำคัญที่เปิดโอกาสให้บุคคลทุกเพศไม่จำกัดเพศ (ชาย-ชาย หญิง-หญิง หรือเพศใดก็ตาม) สามารถจดทะเบียนสมรสได้อย่างถูกต้องตามกฎหมายไทย ซึ่งความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญประกอบด้วย

1) คู่สมรสทุกคนจะได้รับสิทธิและหน้าที่เท่าเทียมกันตามกฎหมาย เช่น สิทธิในการรับมรดก การให้ความยินยอมในการรักษาพยาบาลแทนกัน สิทธิในการรับบุตรบุญธรรมร่วมกัน และสิทธิในการใช้สวัสดิการของรัฐและเอกชนแบบคู่สมรสทั่วไป

2) อายุขั้นต่ำสำหรับการหมั้นและสมรสถูกปรับเป็น 18 ปีบริบูรณ์ (เดิม 17 ปี) เพื่อสอดคล้องกับสิทธิเด็ก

3) ยกเลิกการใช้คำว่า "สามี" "ภรรยา" เปลี่ยนเป็น "คู่สมรส" ซึ่งเป็นคำที่เป็นกลางทางเพศ

4) คู่สมรสที่เป็นคนไทย-ต่างชาติสามารถจดทะเบียนสมรสได้โดยไม่จำกัดเพศ โดยฝ่ายไทยต้องมีอายุครบ 18 ปี ไม่เป็นบุคคลไร้ความสามารถ และไม่มีคู่สมรสที่ยังจดทะเบียนอยู่ ชาวต่างชาติต้องใช้เอกสารรับรองความโสดที่ตรวจสอบและแปลเป็นภาษาไทยอย่างถูกต้อง

5) สามารถจัดทำสัญญาก่อนสมรส (Prenuptial Agreement) เพื่อกำหนดข้อตกลงเรื่องทรัพย์สินและหนี้สินได้

ข้อจำกัดและข้อเสนอแนะในประเด็นการสมรสเท่าเทียมของประเทศไทย มีดังนี้

1) สิทธิการเจริญพันธุ์และการมีบุตรยังจำกัด เช่น การทำเด็กหลอดแก้วและการอุ้มบุญ กำหนดให้เฉพาะคู่ชาย-หญิงตามกฎหมายเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ พ.ศ. 2558 คู่รักเพศเดียวกันยังไม่ได้รับสิทธิเทียบเท่าในการใช้เทคโนโลยีทางการแพทย์และการจดทะเบียนความเป็นพ่อแม่ร่วมในใบเกิด ทำให้ต้องผ่านกระบวนการรับบุตรบุญธรรมที่ยุ่งยาก

2) การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องประมาณ 50 ฉบับ เพื่อปรับให้สอดคล้องกับหลักความเป็นกลางทางเพศและสมรสเท่าเทียม เช่น กฎหมายแรงงาน ประกันสังคม การรับบุตรบุญธรรม เป็นต้น

3) ควรมีการตรากฎหมายหรือมาตรการเพิ่มเติมเพื่อคุ้มครองความเท่าเทียมในสิทธิอื่น ๆ เช่น สัญชาติ บทบาทในครอบครัว การคุ้มครองจากการเลือกปฏิบัติ และระบบสวัสดิการที่รองรับครอบครัวเพศเดียวกันอย่างเต็มที่

กฎหมายสมรสเท่าเทียมของไทยจึงถือเป็นก้าวสำคัญของการยอมรับสิทธิของบุคคลที่ทำให้ทุกเพศสามารถสมรสและได้รับสิทธิพื้นฐานในฐานะคู่สมรสอย่างเท่าเทียมกัน แต่ยังมีข้อจำกัดด้านกฎหมายและระบบอื่นๆ อีกทั้งยังสะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจของประเทศ ที่ยังต้องได้รับการแก้ไขและพัฒนา เพื่อให้ความเท่าเทียมมีความยั่งยืนและครอบคลุมทุกมิติของชีวิตครอบครัวและสังคมอย่างแท้จริง

จากงานวิจัยทั้ง 5 หัวข้อที่กล่าวไปแล้วสามารถวิเคราะห์ในมิติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสมรสเท่าเทียมในประเทศไทยได้ดังนี้

1. การสมรสเท่าเทียม: สิทธิในการสมรสสำหรับบุคคลทุกเพศของประเทศไทย

พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 24) พ.ศ. 2567 หรือที่รู้จักในชื่อ “พระราชบัญญัติสมรสเท่าเทียม” มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 23 มกราคม 2568 กฎหมายฉบับนี้เปลี่ยนแปลงคำจำกัดความในกฎหมายจาก “สามีและภรรยา” เป็น “คู่สมรส” และจาก “ชายและหญิง” เป็น “บุคคลทั้งสองฝ่าย” เพื่อให้

ครอบคลุมบุคคลทุกเพศ สิทธิที่มาจากการสมรสเท่าเทียม รวมถึงสิทธิในทรัพย์สินร่วมกัน การรับมรดก การตัดสินใจทางการแพทย์ และการรับบุตรบุญธรรม ซึ่งช่วยยกระดับสถานะทางกฎหมายของคู่สมรสที่มีความหลากหลายทางเพศ ให้เท่าเทียมกับคู่สมรสเพศตรงข้าม อย่างไรก็ตาม สิทธิบางประการ เช่น การเข้าถึงสวัสดิการบางประเภท อาจยังต้องรอการปรับปรุงกฎหมายอื่น ๆ ให้สอดคล้องกันต่อไป

2. ฐานคิดเกี่ยวกับสิทธิในการสมรสและสิทธิในอัตลักษณ์ทางเพศของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทย

การเคลื่อนไหวเพื่อสิทธิสมรสเท่าเทียมในประเทศไทยมีรากฐานจากแนวคิดเรื่องสิทธิมนุษยชนและความเท่าเทียมทางเพศ ซึ่งได้รับอิทธิพลจากบริบททางประวัติศาสตร์ ศาสนา และวัฒนธรรม ประเทศไทยมีวัฒนธรรมที่ค่อนข้างเปิดกว้างต่อความหลากหลายทางเพศ เมื่อเทียบกับประเทศอื่นในเอเชีย โดยมีตัวอย่างเช่น การยอมรับ "ปู้เมีย" ในพิธีกรรมทางศาสนา ซึ่งเป็นการเปิดพื้นที่ให้บุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศแสดงออกผ่านความเชื่อพื้นบ้าน อย่างไรก็ตาม ข้อจำกัดในอดีต เช่น การกำหนดให้การสมรสถูกต้องเฉพาะคู่รักชาย-หญิง ทำให้เกิดการกีดกันทางกฎหมายต่อบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ การเคลื่อนไหวเพื่อสมรสเท่าเทียมจึงมุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางกฎหมายและทัศนคติทางสังคม โดยมีองค์กร เช่น Amnesty International และมูลนิธิ Love Foundation เป็นผู้ดำเนินการผลักดัน การต่อสู้กว่า 10 ปีได้เปลี่ยนแปลงมุมมองของสังคมไทยให้ยอมรับความหลากหลายทางเพศมากขึ้น และนำไปสู่การผ่านกฎหมายสมรสเท่าเทียมในที่สุด

3. การศึกษาเปรียบเทียบสิทธิและเสรีภาพของผู้มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทยและแคนาดา

แคนาดาเป็นหนึ่งในประเทศแรก ๆ ที่รับรองการสมรสเท่าเทียมในปี 2005 ผ่าน Civil Marriage Act ซึ่งให้สิทธิคู่สมรสเพศเดียวกันเทียบเท่าคู่สมรสเพศตรงข้ามในทุกมิติ รวมถึงการรับบุตรบุญธรรม สวัสดิการ และการยอมรับทางสังคม แคนาดายังมีกฎหมายคุ้มครองอัตลักษณ์ทางเพศ (Gender Identity) และการแสดงออกทางเพศ (Gender Expression) ภายใต้ Canadian Human Rights Act ซึ่งช่วยลดการเลือกปฏิบัติในที่ทำงานและสถานที่สาธารณะ ในทางตรงกันข้าม ประเทศไทยเพิ่งเริ่มรับรองการสมรสเท่าเทียมในปี 2568 และยังคงขาดกฎหมายเฉพาะที่คุ้มครองอัตลักษณ์ทางเพศอย่างครอบคลุม อย่างไรก็ตาม

ประเทศไทยมีข้อได้เปรียบในด้านวัฒนธรรมที่ยอมรับความหลากหลายทางเพศในระดับหนึ่ง ซึ่งแตกต่างจากแคนาดาที่ต้องเผชิญกับการต่อต้านจากกลุ่มอนุรักษนิยมในช่วงแรก การเปรียบเทียบนี้แสดงให้เห็นว่า ประเทศไทยยังมีช่องว่างในการพัฒนากฎหมายและนโยบายเพื่อปกป้องสิทธิของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศอย่างเต็มรูปแบบ แต่การผ่านกฎหมายสมรสเท่าเทียมจึงเป็นก้าวสำคัญที่ทำให้ไทยเข้าใกล้มาตรฐานสากลมากขึ้น

4. ผลกระทบทางเศรษฐกิจของการสมรสเท่าเทียมต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทย

การรับรองการสมรสเท่าเทียมคาดว่าจะส่งผลดีต่อเศรษฐกิจไทย โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ ประเทศไทยมีศักยภาพที่จะกลายเป็นจุดหมายปลายทางยอดนิยมสำหรับคู่รักเพศเดียวกันจากทั่วโลกที่ต้องการจัดงานแต่งงานหรือท่องเที่ยวอันนิมูน ธุรกิจที่เกี่ยวข้อง เช่น การจัดงานแต่งงาน การถ่ายภาพ และโรงแรม อาจได้รับประโยชน์จากความต้องการที่เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะจากนักท่องเที่ยวจากประเทศที่ยังไม่รับรองการสมรสเท่าเทียม นอกจากนี้ การเป็นเจ้าภาพงานระดับนานาชาติ เช่น WorldPride 2030 ซึ่งอยู่ระหว่างการพิจารณา อาจยกระดับภาพลักษณ์ของประเทศไทยในฐานะจุดหมายปลายทางที่เป็นมิตรกับ LGBTQIA+ การพัฒนานี้ไม่เพียงแต่เพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยว แต่ยังช่วยสร้างภาพลักษณ์ของไทยในฐานะผู้นำด้านความเท่าเทียมในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

5. การศึกษาทัศนคติของเยาวชนที่มีต่อการสมรสเพศเดียวกัน

ทัศนคติของเยาวชนไทยต่อการสมรสเพศเดียวกันมีแนวโน้มเชิงบวกมากขึ้นในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา โดยเฉพาะในกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่เกิดในยุคที่การเข้าถึงข้อมูลและการเคลื่อนไหวด้านสิทธิมนุษยชนผ่านสื่อสังคมออนไลน์เพิ่มมากขึ้น เยาวชนไทยจำนวนมากมองว่าการสมรสเท่าเทียมเป็นส่วนหนึ่งของหลักการความเท่าเทียมและการยอมรับความหลากหลาย อย่างไรก็ตาม ยังมีบางกลุ่มที่ได้รับอิทธิพลจากค่านิยมดั้งเดิมหรือความเชื่อทางศาสนา ซึ่งอาจนำไปสู่ความลังเลหรือการต่อต้านในบางกรณี การศึกษาในอนาคตควรเน้นการสำรวจทัศนคติของเยาวชนในพื้นที่ชนบทและกลุ่มที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม เพื่อให้เข้าใจภาพรวมของการยอมรับในสังคมไทยอย่างครอบคลุม การสนับสนุนจากเยาวชนจะเป็น

แรงผลักดันสำคัญในการสร้างสังคมที่ยอมรับความหลากหลายทางเพศอย่างยั่งยืน

ดังนั้น การสมรสเท่าเทียมในยุคใหม่ในประเทศไทย เป็นก้าวสำคัญที่สะท้อนถึงความก้าวหน้าทางสังคมและกฎหมายในการยอมรับและคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ การออกพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 24) พ.ศ. 2567 หรือกฎหมายสมรสเท่าเทียม ในปี 2567 เป็นผลสำเร็จจากการเคลื่อนไหวที่ยาวนานของชุมชน LGBTQIA+ และพันธมิตร ซึ่งช่วยยกระดับสถานะทางกฎหมายและศักดิ์ศรีของบุคคลทุกเพศในสังคมไทย อย่างไรก็ตาม การเปรียบเทียบกับแคนาดาแสดงให้เห็นว่า ประเทศไทยยังมีช่องว่างในการพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์ทางเพศและการป้องกันการเลือกปฏิบัติ ผลกระทบทางเศรษฐกิจที่คาดว่าจะเกิดขึ้น โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว แสดงถึงศักยภาพของไทยในการเป็นผู้นำด้านความเท่าเทียมในภูมิภาค ทศนคติเชิงบวกของเยาวชนต่อการสมรสเพศเดียวกันบ่งชี้ถึงอนาคตที่ยอมรับความหลากหลายมากขึ้น แต่การสร้างสังคมที่เท่าเทียมอย่างแท้จริงยังคงต้องอาศัยการพัฒนา นโยบาย การศึกษา และการปรับเปลี่ยนทัศนคติในทุกภาคส่วนของสังคมอย่างต่อเนื่อง

R&D

Research & Development

Secretariat of the House of Representatives

การเผยแพร่ความรู้ด้านงานวิจัยและพัฒนา โดยกลุ่มงานวิจัยและพัฒนา สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร มีผลงาน 6 รูปแบบที่สำคัญ ซึ่งสามารถศึกษาเพิ่มเติมได้ที่เว็บไซต์ “คลังสารสนเทศของสถาบันนิติบัญญัติ” ดังนี้

1. รายงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ (Full text) โดยสถาบัน นักวิชาการอิสระ และนิสิตนักศึกษา ที่ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานฯ รวมถึงผลงานวิจัยที่จัดทำโดยบุคลากรของกลุ่มงานวิจัยและพัฒนา

2. บทความวิจัยปริทัศน์ (Research Review Article) บทความวิชาการที่ได้จากการศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์และสังเคราะห์แนวคิด องค์ความรู้ และผลงานวิจัยต่าง ๆ เพื่อประมวลความรู้และหาข้อสรุปในเรื่องหรือประเด็นใดประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจและเป็นประโยชน์ ทั้งข้อเท็จจริงและข้อเสนอแนะในวงสาธารณะและกิจการที่เกี่ยวข้องกับฝ่ายนิติบัญญัติ

3. บทความวิจัยสำหรับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมการ (Research Focus) เอกสารทางวิชาการที่รวบรวมข้อมูล ในรูปของบทความวิจัยในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของสภาผู้แทนราษฎร และการกิจของคณะกรรมาธิการสามัญ

4. เอกสารวิชาการ “เกาะกระแสโพล” เป็นเอกสารที่นำเสนอผลการสำรวจความคิดเห็น (Poll) ในประเด็นที่อยู่ในกระแสความสนใจ ของสังคม พร้อมทั้งวิเคราะห์เสนอความคิดเห็นและมุมมองด้านต่าง ๆ ด้วยการศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5. บทสรุปเชิงนโยบาย (Policy Brief) เป็นการศึกษาผลงานวิจัยหรืองานวิชาการมาศึกษาประกอบกัน ในขอบเขตของปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้น เพื่อนำเสนอนโยบายทางเลือกต่าง ๆ ที่เป็นไปได้ให้แก่ผู้อ่าน ที่เป็นข้อเสนอแนะหรือแนวทางแก้ไขปัญหาที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนั้น ๆ

เข้าถึงและเรียกดูเอกสาร (download) ทั้ง 5 ฉบับข้างต้นได้ที่

6. บทความวิจัยออกอากาศในรายการวิจัยก้าวไกล สามารถรับฟังได้ในรายการ “วิจัยก้าวไกล” ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภา ระบบ F.M. คลื่นความถี่ 87.5 MHZ และระบบ A.M. คลื่นความถี่ 1071 KHZ ทุกวันเสาร์ ตั้งแต่เวลา 07.30-08.00 นาฬิกา

รับฟังรายการย้อนหลังได้ที่

กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
1111 ถนนสามเสน แขวงถนนนครไชยศรี เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 10300
โทร : 02-242-5900 ต่อ 5761